

Møte onsdag den 19. oktober 2016 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 9):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Geir Pollestad vil fremsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [10:00:06]: På vegne av representantene Jenny Klinge, Kjersti Toppe og meg selv har eg gleden av å setja fram forslag om forbod mot import av gatehundar til Noreg.

Presidenten: Representanten Anne Tingelstad Wøien vil fremsette et representantforslag.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:00:35]: Jeg vil på vegne av representantene Kjersti Toppe, Liv Signe Navarsete, Marit Arnstad og meg selv fremme et representantforslag om å avvikle norsk deltakelse i PISA-undersøkelsen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:56]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Siv Jensen, Elisabeth Vik Aspaker og Anniken Hauglie vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Marianne Marthinsen.

Marianne Marthinsen (A) [10:01:28]: Mitt spørsmål går til finansministeren.

Denne våren hadde vi en debatt i Stortinget om økende forskjeller. Da uttalte finansministeren:

«For det første er det ikke økende forskjeller i Norge. Jeg vil bare tilbakevise den påstanden.»

Etter at vi stilte skriftlig spørsmål om finansministerens uttalelser, måtte hun imidlertid innrømme at forskjellene øker. Denne uken presenterte SSB en rapport som viser både at inntektsforskjellene øker, at andelen med lavinntekt øker, og at andelen med vedvarende lavinntekt øker. Det blir altså større forskjeller mellom folk og flere fattige.

Det viktigste økonomiske skillet går mellom dem som er innenfor og dem som er utenfor arbeidsmarkedet. Nå er sysselsettingsandelen den laveste på 20 år, og det skapes nesten ikke jobber i privat sektor. Det bidrar til økte forskjeller.

Et annet omfordelende virkemiddel er skatt. På fire budsjetter har regjeringen kuttet skattene med nesten 25 mrd. kr og økt avgiftene med 3,3 mrd. kr. Sist fredag

kunne TV 2 avsløre fordelingsprofilen etter tre år med Høyre-Fremskrittsparti-regjering: Mens landets rikeste får 1 800 kr om dagen i skatteuttak, får folk flest noen kronestykker. Det bidrar også til å øke forskjeller.

Så har vi et tredje omfordelende virkemiddel, og det er innretningen på statsbudsjettet. Her har regjeringen bl.a. kuttet i barnetillegget for uføre, bilordningen for bevegelseshemmede, innført skatt på sluttvederlag og fjernet feriepengene til de arbeidsløse. For neste år foreslår regjeringen kutt i støtte for multihandikappede, uføre og kronisk syke. Det bidrar også til å øke forskjeller.

Mitt spørsmål er: Er finansministeren bekymret for en utvikling der forskjellene øker? Og i så fall: Hvorfor har regjeringen gjennom hele perioden ført en politikk som bidrar til å øke forskjellene?

Statsråd Siv Jensen [10:03:35]: La meg begynne med å si at vi skal være veldig glad for at vi lever i et av få land i verden med så små forskjeller mellom folk som det faktisk er i Norge.

Når det er sagt, er jeg enig i at vi hele tiden skal bestrebe oss på å redusere forskjellene enda mer, for jo flere mennesker som klarer seg selv, jo bedre er det for et samfunn. Derfor er jeg enig med representanten Marthinsen i at en av de viktigste årsakene til forskjeller mellom folk, er skillet mellom dem som er i jobb, og dem som er utenfor jobb. Derfor har det vært utrolig viktig for denne regjeringen når vi har støtt på denne svært krevende situasjonen med et historisk oljeprisfall, å forsterke tiltakene både på kort og lang sikt for å møte de kortsiktige utfordringene og samtidig bidra til den langsiktige og svært krevende omstillingen norsk økonomi går gjennom. Det har regjeringen møtt med tiltak på utgiftssiden, og vi har møtt det med tiltak på skattesiden. Dette er en regjering hvor de to regjeringspartiene har gått til valg på å redusere skattene i Norge, og det har vi levert på.

Jeg har lyst til å minne representanten Marthinsen om at 75 pst. av de skattereduksjonene vi faktisk har gitt, har gått til vanlige folk, til pensjonister, til trygdede, til bedriftene og til å redusere andre type avgifter, mens bare 25 pst. av skattereduksjonene har gått til å redusere formuesskatten. Men den har vi også gått til valg på at vi skulle gjøre noe med, rett og slett fordi vi mener at det er feil å ha mer skatt på norsk eierskap i Norge enn på utenlandsk eierskap i Norge.

Så er jeg uenig med representanten Marthinsen i at regjeringen fører en usosial politikk. Jeg mener snarere tvert imot at også budsjettet for neste år viser at vi styrker den sosiale profilen i budsjettet ved å styrke ordninger som vil komme mennesker med ulike utfordringer til gode.

Marianne Marthinsen (A) [10:05:36]: Jeg må si jeg begynner å lure på om finansministeren i det hele tatt har fått med seg den rapporten som SSB har lagt fram, og konklusjonene i den, og det er kanskje ikke så rart om hun ikke har det, eller er opptatt av det. Før valget gikk jo finansministeren ut i Aftenposten og forsvarte økte forskjeller og sa: Det er ingen offentlig oppgave å utjevne forskjeller som skyldes at noen tjener mer og arver mer og eier mer enn andre. De uttalelsene ser ut til å være representative for regjeringen. Skatteuttakene har vært målrettet mot de gruppene som har de høyeste formuene.

Og så er finansministeren opptatt av prosenter i svaret sitt til meg, og vi kan godt snakke om prosenter, for regjeringens egne tabeller viser at det er ikke bare i kroner at de rikeste får mest. Også prosentvis reduksjon i skatt øker med økt inntekt. Samtidig har finansministeren altså økt avgiftene med 3,3 mrd. kr.

Så hva er finansministerens begrunnelse for at hun har gitt dem med de høyeste inntektene større skattelett, både i kroner og i prosent?

Statsråd Siv Jensen [10:06:42]: Jeg har fått med meg SSB-rapporten, men jeg kan kanskje orientere Marianne Marthinsen om en liten detalj i den SSB-rapporten, nemlig at tallgrunnlaget for den strekker seg til utgangen av 2014. Da hadde denne regjeringen så vidt kommet i gang. Så bakgrunnsmaterialet for de ulikhetsberegningene som ligger i rapporten fra SSB, strekker seg til den forrige regjeringens virketid. Så det var altså under den forrige regjeringen at forskjellene økte, og det burde kanskje Marianne Marthinsen få med seg før hun angriper denne regjeringen for å øke forskjellene.

Snarere tvert imot: Denne regjeringen er opptatt av å redusere forskjellene i Norge. Noen av de viktigste virkemidlene vi kan ta i bruk for å få til det, er gjennom utdanningssystemet på den ene siden, og det er gjennom å sørge for at flere kommer i arbeid, og ikke minst at vi har gode helsetjenester. Derfor har denne regjeringen styrket helsevesenet, derfor har denne regjeringen styrket innsatsen i skolen, og derfor fortsetter denne regjeringen å redusere skattene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tore Hagebakken.

Tore Hagebakken (A) [10:07:47]: Finansministeren minner oss igjen om at Fremskrittspartiet gikk til valg på store skatte- og avgiftskutt – for folk flest – men allerede i det første budsjettet sviktet Fremskrittspartiet i så måte. Da rykket flere av partiets stortingsrepresentanter ut og krevde at skattelettene i neste års budsjett måtte komme vanlige folk til gode. Resultatet ble et enda mer usosialt budsjett. Heller ikke i den tredje budsjetttrunden kom det kutt i skatten for folk flest. Nå har Siv Jensen lagt fram sitt siste budsjett. Nesten 25 mrd. kr går til skattelett, men folk flest sitter igjen med bare en femmer om dagen. Att-påtil har regjeringa økt avgiftene med 3,3 mrd. kr.

De som virkelig har grunn til å gni seg i hendene, er de rike sponsorene til regjeringspartiet Høyre. De har bidratt med 16 mill. kr, og får 230 mill. kr i skattelett. Hva tenker finansministeren om at hennes egne velgere avspises med smuler, mens Høyres sponsorer kan le hele veien til banken?

Statsråd Siv Jensen [10:08:50]: Hvem har sagt at dette er det siste budsjettet til denne finansministeren?

Så til spørsmålet om skattelette til folk flest: Det er altså slik at en gjennomsnittlig familie har fått i overkant av 8 000 kr i skattelettelser med denne regjeringen. Det er mulig at representanten Hagebakken synes det er for småpenger å regne, men for å mene det har man kanskje sittet litt lenge på Stortinget med god lønn.

Jeg mener snarere tvert imot at det er bra at regjeringen har klart å gi skattelette til alle – jevnt fordelt. Og det er alt-

så fortsatt sånn at 75 pst. av det denne regjeringen har brukt på å redusere skatter og avgifter, har gått til alle andre skatte- og avgiftsreduksjoner enn formuesskattereduksjon. Men ja, vi har også prioritert å redusere formuesskatten – igjen – fordi vi mener det er feil at det skal være forskjell på skatleggingen av utenlandske og norskeide bedrifter i Norge. Jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet hadde kommet litt lenger i sitt syn på norsk eierskap i Norge.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:10:04]: Det er fristende å følge opp når finansministeren sier: «hvem har sagt», med at jeg kanskje skal si: Ja, hva skal man mene om det? Men vi skal jo diskutere i partiet etter hvert hvem som bør sitte her og der, så jeg lar det ligge, selv om det var veldig fristende å fortsette på det.

Jeg er enig med finansministeren i at det kan være god grunn til å lese denne rapporten og se hvilket tidsrom den gjelder for, for det er helt riktig at den gjelder til og med 2014 og vel stort sett handler om forrige regjeringsperiode. Jeg skal komme tilbake til det i mitt hovedspørsmål, men jeg har lyst til å spørre finansministeren: Hvordan vurderer hun balansen når det gjelder fordelingspolitikken mellom overføringer og skattelette?

Statsråd Siv Jensen [10:10:59]: Det er slik at samlet sett av det handlingsrommet regjeringen har hatt i denne perioden, har om lag 14 pst. gått til å redusere skattene, mens over 85 pst. har gått til å styrke ulike deler av velferdssamfunnet, fra å styrke kommuneøkonomien, styrke sykehusenes budsjetter og bidra til rekordsatsing på vei- og jernbaneinvesteringer til å hente igjen vedlikeholdsetterslepet – i hvert fall begynne å arbeide med det – til å gjøre endringer i barnehagepolitikken slik at vi særlig støtter opp under lavinntektsfamiliene, til å få på plass en styrket pleiepengeordning, som jeg mener er et viktig bidrag i budsjettet for neste år. Det gjelder kanskje ikke så veldig mange, men for dem det gjelder, er dette et utrolig viktig bidrag for å mestre en krevende hverdag med svært syke barn.

Presidenten: Geir Pollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Pollestad (Sp) [10:12:08]: Framstegspartiet har no sete tre år i regjering. Eg vil ta med parileiar Siv Jensen tilbake til valkampen i 2013. Eg er heilt sikker på at Siv Jensen ville ha protestert dersom Senterpartiet då hadde sagt følgjande tre ting: Senterpartiet trur at etter tre år med Framstegspartiet i regjering vil det norske folk betala historisk mykje i avgifter; ein auke på 3,3 mrd. kr. Senterpartiet trur at etter tre år med Framstegspartiet i regjering vil det gong på gong har vorte sett ny norsk rekord i bompengar. Senterpartiet trur at etter tre år med Framstegspartiet i regjering er det innført bompengar i lufta. Det sa me i Senterpartiet ikkje, rett og slett fordi me ikkje trudde det ville skje. No er det skjedd. Så mitt spørsmål er: Er Siv Jensen fornøgd med å ha gjennomført tidenes løftebrot i norsk politikk og ha påført det norske folk 3,3 mrd. kr i auka avgifter?

Presidenten: Presidenten vil minne om at det skal være god sammenheng mellom oppfølgingsspørsmål og hovedspørsmål. Men jeg overlater til finansministeren om hun vil svare.

Statsråd Siv Jensen [10:13:12]: President, det svarer jeg veldig gjerne på, for jeg er svært fornøyd med Fremskrittspartiets deltagelse i regjering, hvor vi trekker politikken flere skritt i riktig retning. Så lenge vi har sittet i regjering, er det altså vedtatt skatte- og avgiftsreduksjoner på over 18 mrd. kr. Det er riktig at noen miljørelaterte avgifter har økt. Men vi har også fjernet arveavgiften. Vi har fjernet og redusert en lang rekke andre avgifter. Vi har gjort oppryddinger og endringer i bilavgiftene, som jeg vet at veldig mange av landets bilister har satt stor pris på.

Så er det riktig at vi har satt en historisk rekord på samferdselssiden. Det har aldri vært bevilget mer penger til veibudsjettet enn under denne regjeringen. I tillegg til at vi har rekordbevilgninger til nye investeringer, har vi påbegynt en jobb som den forrige regjeringen neglisjerte fullstendig, nemlig vedlikeholdsetterslepet. Det går nå ned med Fremskrittspartiet i regjering, og det er jeg svært godt fornøyd med.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:14:18]: Jeg vil gjerne få rette spørsmålet til Anniken Hauglie, siden arbeid og arbeidsledighet også er et tema for spørsmålet. Arbeidsledigheten i mitt hjemfylke, Oppland, er på rekordlave 1,7 pst. Så ledigheten er ikke lik over hele landet. Vi var igjennom en finanskriser for noen år siden, og industrien og deler av arbeidsmarkedet i Oppland omstilte seg da. I tillegg har også Nav blitt pålagt, men har også organisert en del endringer for å få folk i arbeid. Det har en altså lyktes med godt i Oppland og Hedmark, i Innlandet, hvor en ikke er så avhengig av oljeprisen, men kanskje mer avhengig av kronkursen. Men det er viktig hvordan Nav jobber, og en del prosjekter er forsøkt ut de siste tre årene. Nå står en del av dem i fare for å bli stoppet, og spesielt en del prosjekter som er rettet mot dem som har rusutfordringer og psykiske lidelser. Hva vil statsråden gjøre for å videreføre de gode prosjektene?

Statsråd Anniken Hauglie [10:15:26]: Først: Det er helt riktig som representanten sier, at Innlandet går så det suser, ledigheten går ned, ikke minst takket være kronkursen, og det er bra. Når det gjelder de prosjektene som representanten viser til, gjelder det konkret kanskje særlig ett prosjekt, nemlig det såkalte IPS-prosjektet, som er et pilotprosjekt som prøves ut i flere deler av landet. Jeg har selv besøkt prosjektet i Bodø og fått en innføring i det gode arbeidet de gjør der. Jeg har også besøkt et prosjekt i Oslo, som riktignok ikke er finansiert som et pilotprosjekt, men som er en tilsvarende metode. Nå går prosjektet ut. Det vi er opptatt av, er å se hvordan vi kan videreføre de gode erfaringene, beholde kompetansen som er opparbeidet i disse prosjektene, også framover. Vi er opptatt av å sikre finansieringen også etter at prosjektperioden går ut, til vi får dette implementert i det ordinære arbeidet. Vi er i dialog med Helsedepartementet om hvordan vi kan videreføre disse gode erfaringene, og jeg føler meg trygg på at vi skal finne en god løsning på det.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgingsspørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:16:30]: Mitt spørsmål er til finansministeren.

I vår ble det vedtatt en skattereform som ifølge Dagsavisen treffende nok hadde en hårreisende fordelingsprofil. Derfor er det godt å høre at hele buketten av partier som i vår var enige om den reformen, nå alle er blitt bekymret for økende forskjeller. Det er veldig bra. Det trengs, for regjeringen har jo delt raust ut med skatteuttak til dem som har aller mest i dette samfunnet. Det er en raushet som slett ikke gjelder alle. For eksempel opplever de som har mistet jobben, de som befinner seg i en utrygg situasjon, de som kunne trengt gode ordninger, tariffestede ordninger som gir et sluttvederlag, å få skattesmell av regjeringen. Hvordan kan det ha seg at de som må slutte på grunn av dårlige tider, skal betale mer i skatt når Siv Jensen bestemmer, mens de som har aller mest, alltid skal få skatteuttak?

Statsråd Siv Jensen [10:17:24]: Denne regjeringen har vært opptatt av at alle skal nyte godt av skattereduksjoner. Det er en ærlig sak – som SV – å ønske å skjerpe det samlede skatte- og avgiftsnivået i Norge. Denne regjeringen er altså uenig i det. Vi gikk til valg på å redusere skattetrykket, vi har gjennomført reduksjoner i skattetrykket, og vi vil fortsette å gjennomføre reduksjoner i skattetrykket, rett og slett fordi det er fornuftig. Det er fornuftig fordi det legger til rette for mer arbeid, det legger til rette for mer investeringer, og det legger til rette for at flere kan leve av egen inntekt. Det er helt nødvendig i den omstillingsutfordringen norsk økonomi nå går igjennom.

Det at vi også gjør reduksjoner i formuesskatten, er nødvendig av flere årsaker. Den viktigste grunnen er at vi har forskjellig beskatning på utenlandsk og norsk eierskap i Norge. Det mener jeg er urimelig. Det er en forskjell denne regjeringen ønsker å fjerne. Vi vet at mange nå har utfordringer med å betale formuesskatten. Det er altså en grunn til at Stortinget vedtok en ordning med å utsette betalingen av formuesskatt, rett og slett fordi mange bedrifter ellers kan risikere å gå over ende.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:18:42]: Mitt spørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Som det har vært henvist til tidligere i spørretimen, kom det for et par dager siden ut en rapport om økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper. Den omhandler perioden fram til 2014, slik det har vært nevnt. Det er statsråden som har bestilt denne rapporten, og vi må regne med at man bestiller en rapport for å se på resultatene og foreslå noen virkemidler for å hindre at grupper forblir lavinntektsgrupper over tid.

Jeg har lyst til å sitere fra rapporten, siden noen tydeligvis ikke helt har fått med seg hva den sier:

«Utviklingen etter 2001 var relativt stabil med små endringer i andelen personer med vedvarende lavinntekt fram til 2011. Etter dette» – og da er det fram til 2014 – «har det vært en klar økning i andelen personer med vedvarende lavinntekt.»

Jeg regner med at noen hver må spørre seg selv om hva som gikk galt i disse årene.

Det som er veldig interessant, er å se hvilke grupper denne rapporten peker på som vedvarende lavinntektsgrupper. Det er ikke minst de aleneboende minstepensjonistene, det er en del innvandrergupper, og det er en del barnefamilier. Derfor er jeg veldig glad for at Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for økt pensjon til de aleneboende minstepensjonistene i årets budsjett, og at vi har sørget for at mange barn og foreldre – ikke minst – får en lavere foreldrebetaling i barnehage hvis de har lav inntekt.

Mitt spørsmål er: Mener statsråden at dette er en rapport som skal bidra til at forskjellene blir mindre i det norske samfunnet – nå ser jeg ikke på skattesystemet, men på overføringssystemet – og hva vil statsråden gjøre med rapporten og følge opp overfor Stortinget?

Statsråd Anniken Hauglie (H) [10:21:00]: Det å ha et godt kunnskapsgrunnlag er helt avgjørende når vi skal utforme politikken vår. Det som rapporten viser, er – som også representanten sier – at ulikhetene har gått litt opp og ned opp gjennom årene. Fra 2009 har de økt.

Det som også er viktig å huske på når en ser på målet for inntektsulikhet, er at en kun ser på forskjellene i inntekt. Det måler ikke effekten av politikk, og det er det vi er opptatt av: å føre en riktig politikk.

Det er tre forhold som er viktige når man skal utjevne forskjeller:

Det ene er at vi har et inkluderende arbeidsliv hvor vi klarer å inkludere dem som står langt unna arbeidslivet. Det gjør vi bl.a. ved å ha en arbeidsmarkedspolitikk som fanger opp dem som har vanskeligheter med å komme seg inn på egen hånd, gjennom flere tiltaksplasser, gjennom et eget hurtigspor for innvandrere osv., slik vi foreslår nå.

Det andre er at vi sørger for at vi har en god skole hvor det ikke er avgjørende hvor en kommer fra, men som klarer å løfte alle elever uavhengig av bakgrunn. Derfor satser vi også på skolen i våre budsjetter, sammen med både Venstre og Kristelig Folkeparti.

Og det tredje elementet som er viktig, er at vi har et sosialt sikkerhetsnett som fanger opp dem som trenger hjelp, det være seg gode helse- og velferdstjenester, at vi har et helsevesen som i større grad fanger opp dem med psykiske helseproblemer og rusutfordringer, eller at vi har gode sosiale ordninger som fanger opp inntektsfattige familier, som gratis ferie- og fritidstilbud for barn, at vi nå holder barnas inntekt utenfor ved utmåling av sosialhjelp, og at vi har billig og gratis barnehage for familier som har lave inntekter.

Alt dette bidrar til å redusere ulikhetene i Norge. Det framkommer ikke når en bare ser på inntektsforskjellene, men det er viktig å ha med seg når vi skal utforme politikken vår, og det er bakgrunnen for at vi i våre budsjetter, sammen med våre samarbeidspartier her på Stortinget, nettopp har satset på den typen tiltak som vi vet har mest effekt for dem som sliter mest.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:23:02]: Jeg er enig i veldig mye av det statsråden sier. Men hvis en snevrer det litt inn: Vi ønsker en arbeidslinje. Det arbeider vi for, og det trengs; det ser vi på sysselsettingsnivået. Vi ønsker en god skole, og vi ønsker å inkludere dem som ellers faller utenfor. Det jeg har lyst til å utfordre statsråden på i det budsjettet som er lagt fram, er: Hvilke tiltak for de grupper som ikke kan regne med å komme inn i arbeidslivet,

vil hun peke på er de viktigste for å sørge for at det sosiale sikkerhetsnettet er intakt?

Statsråd Anniken Hauglie [10:23:49]: Nå vil jeg nok mene at de aller fleste har muligheten til å bidra litt i arbeidslivet. Når vi ser på rapportene, ser vi at hovedårsaken til at inntektsforskjellene og ulikhetene øker, er at vi har hatt en kraftig innvandring til Norge de senere årene. Ulikhetene er i all hovedsak innvandringsdrevet. Men vi ser også at den sosiale mobiliteten i Norge er høy. Når man kommer til Norge med to tomme hender, økes inntekten ganske raskt og i løpet av ganske kort tid.

Vi er opptatt av å inkludere mange av de innvandrene som nå kommer, gjennom et eget hurtigspor for dem som er nær arbeidslivet, gjennom bedre yrkesveiledning i mottak, gjennom å bedre muligheten for å heve kompetansen for dem som kommer til Norge, bl.a. ved at vi nå sikrer at de som har videregående opplæring fra utlandet som ikke blir godkjent, nå får en rett til å ta videregående opplæring. Alt dette vil bidra til å styrke flere mennesker som i dag står utenfor arbeidslivet.

Så skal vi selvfølgelig også sørge for at de som ikke kan jobbe, har gode ordninger å leve av, bl.a. gjennom de vedtakene som vi har fattet i fellesskap, ikke minst når det gjelder pensjonister, her i Stortinget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Line Henriette Hjemdal.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:25:07]: For virkelig å bekjempe ulikhetene må vi se enkeltmennesker: barn som ikke kan gå på fotballtrening fordi de mangler sko, eller som ikke kan være med på skiaktiviteter. Det gjør vondt for dem, det smerter en mamma og en pappa, og det smerter alle oss andre.

Regjeringens strategi for barnefattigdom er det Barne- og likestillingsdepartementet som har det overordnede ansvaret for, men statsråd Hauglie har noen av de viktigste tiltakene. For skal antall barn i fattige familier reduseres, må familienes inntekt forbedres, og da er det enten arbeid eller stønad.

Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringen har jobbet målrettet med dette i ulike budsjettforhandlinger de siste årene. Men i regjeringens budsjettforslag for 2017 er det ikke lagt inn en tilsvarende satsing når det gjelder barn i lavinntektsfamilier. Mitt spørsmål er da: Er regjeringen fornøyd med regjeringens strategi mot barnefattigdom når strategien går ut i 2017?

Statsråd Anniken Hauglie [10:26:17]: Regjeringen har satset stort sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre her i Stortinget på å redusere barnefattigdom gjennom en egen opptrappingsplan og handlingsplan for å redusere forskjellene. Det er en plan som involverer mange departementer, og som har mange elementer i seg, og som handler både om gode velferdsordninger, om gratis ferie- og fritidsordninger, om gratis og billig barnehage for disse familiene, osv.

Vi kommer til å fortsette arbeidet med å målrette tiltak mot familier som sliter, men det aller viktigste vi kan gjøre for familier som sliter med dårlig økonomi, er å sørge for at de i større grad blir inkludert i arbeidslivet, at de får en

inntekt å leve av, og at barna deres får en god skole, slik at de stiller bedre når de selv skal ut i jobb.

Presidenten: Dag Terje Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Dag Terje Andersen (A) [10:27:21]: Når regjeringa i statsbudsjettet som er lagt fram for neste år, foreslår å kutte i grunn- og hjelpestønad, når den kutter i tilskudd til barnetilsyn, når den kutter i tilrettelegging, og når den kutter i hjelpemidler og gravferdsstønad – til sammen kutt på 146 mill. kr til noen av de svakeste gruppene vi har i landet – tror da statsråden at forskjellen blir mindre eller større?

Statsråd Anniken Hauglie [10:27:54]: Dette budsjettet er et sosialt budsjett hvor vi gjennomfører og tar viktige grep for å få bedre ordninger for dem som sliter. Vi skal nå reformere pleiepengeordningen, en pleiepengeordning som mange har etterlyst forbedringer av i mange, mange år. Det er et viktig tiltak for dem som har syke barn. Vi mer enn doubler budsjettet til denne ordningen, og vi nesten doubler antallet personer som kommer inn i den. Vi styrker funksjonsassistanse for dem som er i arbeidslivet. Vi reverserer den innstrammingen som den forrige regjeringen gjorde i tolkehjelp til døvblinde, som skal bedre og øke friheten for dem som er døvblinde. Vi kommer nå med en forsterket ungdomsinnsetning til unge under 30 år som er ledige. Og vi har viktige tiltak for å integrere flyktninger raskere i arbeidslivet.

Jeg vil anbefale representanten Andersen å lese hele budsjettet og se totaliteten i det vi gjør. Da vil han se at dette er et svært sosialt budsjett for dem som trenger hjelp.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:29:17]: Jeg vil først takke statsråden for at hun har kommet med en erkjennelse, og det er at økte forskjeller er innvandringsdrevet. Med det forstår jeg arbeidsinnvandringsdrevet, det er det som er den viktigste årsaken. Senterpartiet er helt enig, og problemet vil forsterke seg framover, for Landsorganisasjonen har nå kommet til den erkjennelse at dette er et dilemma i forhold til deres ja til EØS-avtalen.

De som blir hardest rammet, er sjølsagt de som har svakest tilknytning til arbeidslivet og personer med nedsatt arbeidsevne. Lønnstilskudd er en ordning som både arbeidsgiver og ansattes organisasjoner ser som et godt virkemiddel for, innenfor disse omstendighetene, å redusere inntektsforskjellene. Mitt spørsmål er: Hvorfor legger ikke regjeringa opp til en kraftfull satsing på lønnstilskudd – varig og midlertidig – for å redusere forskjellene?

Statsråd Anniken Hauglie [10:30:20]: Til dette med ulikheter og innvandringsdrevet: Ja, den er innvandringsdrevet, men jeg sa ikke at den var arbeidsinnvandringsdrevet. I innvandringsgruppen er det også en langt større gruppe enn dem som representanten her nevner. Det er også flyktninger og andre som kommer fra deler av verden som har større problemer og større utfordringer med å komme inn på arbeidsmarkedet. Så dette er mer nyansert enn som så. At den er innvandringsdrevet, betyr også at

det er et resultat av at vi har en åpen økonomi, og at vi har tatt imot mange som kommer.

Jeg er helt enig med representanten i at vi bør bruke lønnstilskudd mer. Det har størst effekt, og derfor bør man også bruke det mer. Det er også vår klare beskjed til Nav at vi ønsker å bruke det virkemidlet mer når de nå skal få personer som står utenfor arbeidsmarkedet, inn. Vi ser nå at bruken av tilskuddet øker mer enn det det gjorde tidligere, og vi vil selvfølgelig at det også skal brukes enda mer framover.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:31:32]: Det er mykje interessant å lese i den nemnde rapporten. Ein av tinga ein kan lese, er at det blir stadig færre fattige pensjonistar i Noreg. Det er jo bra. Pussig nok er likevel nettopp denne gruppa, som no er rikare enn andre grupper, ei hovudsatsing frå statsråden i budsjettet for neste år, med 1,6 mrd. kr til gifte og sambuande pensjonistar.

Men så kan ein lese om dei gruppene i Noreg som verkeleg og faktisk slit. Ei av gruppene som blir framheva, er flyktningar – ikkje EØS-innvandrarar, som representanten Lundteigen nettopp peika på, men flyktningar – og ikkje minst barn med innvandrarbakgrunn, som har ei betydeleg lågare inntekt enn andre, og som har store utfordringar.

Statsråden sende i sommar ut på høyring ei rekkje forslag til innstrammingar i trygdeordningar til nettopp den gruppa. Då er spørsmålet mitt om det faktagrunnlaget vi no har, vil påverke arbeidet med dei forslaga.

Statsråd Anniken Hauglie [10:32:30]: Ja, vi sendte ut et forslag på høring i juli. Høringsfristen går ut nå 1. november, og da får vi rikelig anledning til både å gå gjennom høringsuttalelsene og også å legge fram en sak for Stortinget hvor dette skal debatteres.

Utgangspunktet for det forslaget vi sendte ut, er at det er en del av integreringsforliket, altså at vi ønsker å gå gjennom de ulike velferdsordningene, trygdeordningene som retter seg mot flyktninger.

I dag er det slik at flyktninger har en del særordninger som andre innbyggere i landet ikke har. Dem har vi gjennomgått. Og vi har også gjennomgått botidskravene – altså hva som er vilkåret, inngangsbilletten for å få en del av de varige ytelsene. Så vi er både opptatt av at vi skal ha botidskrav – altså at man må ha bodd her en viss tid for å få full tilgang til en del ytelser – og vi er opptatt av å redusere på særordningene for flyktningene. Men samtidig sier vi også at vi skal sikre at de som kommer, har en inntekt å leve av når man ikke vil få den normale opptjeningstiden som andre vil få. Det er også bakgrunnen for at vi ønsker å flytte en del av flyktningene over i en supplerende stønad, for å sikre det.

Dette vil vi komme tilbake til senere når vi får lagt en sak fram for Stortinget.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgings-spørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:33:49]: De borgerlige partiene, som nå har hatt et lite seminar om fattigdom, har jo tidligere blitt enige om å «økke» barnetilleg-

get for uføre forsørgere. Det rammer mange tusen barn. Regjeringen har selv anslått at de 367 familiene som rammes hardest i inneværende år, fratas 29 000 kr hver i snitt. Det får de 8 000 kr i skatteuttak som finansministeren skrøt av i stad, til å blekne. Det kaster flere familier ut i fattigdom. Og høflige henstillinger fra Kristelig Folkeparti i spørretimen om akkurat disse gruppene hjelper lite når man er med på å vedta budsjetter der man vedtar mer fattigdom.

Har statsråden noe å melde til disse familiene som rammes hardest av regjeringens og de borgerliges egne kutt, eller kommer hun, i likhet med finansministeren, til å svare med en ferdig innøvd ideologisk regle om noe annet enn det spørsmålet dreier seg om?

Statsråd Anniken Hauglie [10:34:40]: Det er tverrpolitisk enighet i denne salen, oppfatter jeg, om at man skal styrke arbeidslinjen, og at det skal lønne seg å jobbe. Stortinget vedtok en uføreforordning som nettopp skulle stimulere til det, og man har vedtatt hvordan barnetillegget skal beregnes for å understøtte det. Barnetilleggets betydning for arbeidslinjen ble også problematisert av den forrige regjeringen, både gjennom uføreutvalget og gjennom Brochmann-utvalget, hvor man så på uheldige sider ved dette.

Men samtidig er vi opptatt av å styrke velferdstilbudet og ordningene for dem som sliter, gjennom billigere og til og med gratis barnehage for tre-, fire- og femåringene, gjennom billig SFO i utvalgte byer og bydeler, gjennom en god skole og tidlig innsats for å fange opp elevene og gjennom andre målrettede ordninger som skal bistå dem som sliter.

Så det er summen av det vi gjør, som man må se på, og da vil man se at man har et sosialt sikkerhetsnett, også for den gruppen som representanten er opptatt av.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:35:57]: På TV 2 søndag kveld kunne vi høre om Laila Furubotn, som jobber i en barnehage i Masfjorden. Hun er frivillig i brannvesenet, og hun hadde fått dagskurs for å takle situasjoner med pågående livstruende vold. Grunnen var erfaring med og frykt for at politiet ikke kommer når det er akutt krise. Så da er det barnehageansatte Furubotn, som er frivillig i brannvesenet, som skal løse det når det er akutt vold i Masfjorden.

På statsbudsjett dagen ble en drosjesjåfør i Kongsberg slått med en colaflaske i ansiktet. Kollegaer ringte da til politiet og spurte om de kunne komme og hjelpe til, men svaret var: Det har vi ikke kapasitet til, så dere får klare dere selv. Vi kunne lese i sommer at det var noen som fant en død person i Høyanger, og politiet sa: Kan dere ikke sende et bilde med mobiltelefon? I Stavanger kunne ikke politiet komme på grunn av trussel om vold. I mitt fylke har vi sett en rekke oppslag, bl.a. i Hamar Arbeiderblad: «Sak lå urørt i to år hos politiet.» På grunn av pengemangel hadde de ikke kunnet ansette jurister. Planen var å ansette tre jurister i år, men det kunne man ikke på grunn av pengemangel. Personen slapp da fengselsstraff.

Justisministeren er ikke her, men finansministeren har ansvar for finansiering og bevilgninger til det norske politiet. Vi har nå sett krise på krise rundt omkring i norsk po-

liti og dårligere og dårligere lokal beredskap. Hva vil finansministeren svare på dette? Er finansministeren fornøyd med den situasjonen vi nå ser i norsk politi, og mener hun at norsk politi har god nok finansiering?

Presidenten: Presidenten er litt i tvil om spørsmålet er rettet til ansvarlig statsråd.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:35:57]: Det er til den som har ansvaret for finansiering, og det er finansministeren.

Presidenten: Jeg overlater til finansministeren om hun vil svare.

Statsråd Siv Jensen [10:37:59]: Det er helt riktig at finansministeren har budsjettansvaret. Selv om jeg tror at representanten Slagsvold Vedum hadde fått et mer utfyllende svar ved å reise spørsmålet til justisministeren, skal jeg mer enn gjerne svare, for Slagsvold Vedum skaper et inntrykk av et politi som ikke har fått tilført ressurser under denne regjeringen. Det er så langt unna sannheten som det er mulig å komme.

I budsjettet for 2017 tilfører altså regjeringen 300 mill. kr til politidistriktene for å styrke bemanningen der folk bor. I neste års budsjett foreslår regjeringen 330 mill. kr for å ansette nyutdannede politifolk. Det blir det flere og ikke færre politifolk av. Vi nærmer oss nå målet om to tjenestemenn per 1 000 innbyggere, og det er i hvert fall mye som tyder på at vi vil nå det målet i løpet av 2020. Vi har prioritert å få midler til nye politihelikoptre for å styrke beredskapen vår. Det er midler til nærpolitireformen. Det er midler for å bedre IKT. Det er midler til å styrke fengslene. Det er midler til å styrke domstolene. Det er altså et faktum.

Jeg merket meg hva politiets egen fagforening sa da de tok stilling til budsjettforlegget for 2017. De var fornøyd. Den eneste frykten de nå har, er at Stortinget under budsjettforhandlingene skulle finne på å reversere noen av de satsingene regjeringen har lagt frem.

Så ja, jeg er godt fornøyd med at regjeringen satser på og prioriterer kriminalitetsbekjempelse i det norske samfunnet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:39:34]: Det som kommer til å stå sterkest igjen etter denne stortingsperioden, er regjeringens evne til selvskryt, ikke minst da justisminister Anders Anundsen brukte av fellesskapets ressurser for å lage en skrytevideo om seg selv. Regjeringen burde – i stedet for å være så opptatt av å skryte av seg selv – komme seg ut og se på virkeligheten. I fjor høst sa man også at det skulle komme en kjempestyrking av det lokale politiet. I Innlandet politidistrikt sa man at det skulle komme 27 nye stillinger. Til nå har det blitt antatt null. I stedet for at man har ansatt nye jurister, har de ikke kunnet ansette nye, fordi ressursene har gått til omorganisering, byråkrati og interne prosesser. Så vi har sett et enormt ressursluk i forbindelse med den politireformen som er satt i gang, og politikraften ute har blitt dårligere. Det er realiteten når man snakker med Politiets Fellesforbund lokalt.

Så mitt spørsmål til finansministeren er: Er finansministeren fornøyd med at vi har sett en voldsom vekst i by-

råkratiet i Oslo, med over 50 pst. flere ansatte i Politidirektoratet, og en enorm vekst i bruken av konsulenter? Er det en klok ressursbruk, eller burde man heller brukt de ressursene lokalt, nært der folk bor?

Statsråd Siv Jensen [10:40:41]: Jeg hadde gleden av å diskutere dette spørsmålet med Slagsvold Vedum i NRK-programmet Debatten den dagen budsjettet ble lagt frem. Også da kom representanten Slagsvold Vedum med den samme feilaktige påstanden om at denne regjeringen har prioritert mer ressurser til å styrke Politidirektoratet enn til å bemanne opp politistillinger ute der folk bor. Det er feil! Bare for å ta tallene: Det er 239 fast ansatte i Politidirektoratet, som leder en etat med 15 500 medarbeidere. Det er tallenes tale. Så skjønner jeg at representanten Slagsvold Vedum, i alt han foretar seg, ønsker å skape et inntrykk av en regjering som sentraliserer. Sannheten er at nærpolitireformen bidrar til å føre flere politiårsverk ut der folk bor. Det er en riktig måte å prioritere på, for det gjør at man får utrykningstiden ned. Det betyr at folk kan få raskere hjelp når det oppstår situasjoner.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Jenny Klinge.

Jenny Klinge (Sp) [10:41:54]: Spørsmålet kjem til – etter eit eksempel – å munne ut i eit konkret spørsmål om pengebruken.

Favorittaktiviteten til den blå regjeringa har vore å sentralisere, og det ser ut som at det er hovudføremålet deira med politireforma. Og då dei gjekk inn for å sentralisere løns- og rekneskapsfunksjonane i politiet til eit felles senter, argumenterte vi i Senterpartiet sterkt for at dette nye senteret måtte leggjast ein plass utanfor det sentrale østlandsområdet, og støtta fullt ut at Kristiansund omsider vart vald. Men vi stussar når det no blir lagt opp til å bygge opp eit midlertidig senter i Oslo, med den ekstra ressursbruken det inneber. Det er vanskeleg å forstå kvifor politiet no i ein fase skal finne kontorlokale og flytte folk og bruke pengar på dette når det burde vore mogleg å la politidistrikta halde fram med å handtere desse oppgåvene fram til at senteret i Kristiansund er oppe og står.

Meiner finansministeren, som pengeforvaltaren i regjeringa, at dette er fornuftig bruk av midlar og ressursar i ein politietat som sårt treng pengar til nettopp politiarbeid?

Presidenten: Presidenten vurderer dette til å være på et detaljnivå som er nokså høyt, og at det ligger under justisministeren, men jeg vet ikke hvordan finansministeren forholder seg til det.

Statsråd Siv Jensen [10:42:54]: La meg svare på spørsmålet ved å møte påstanden om sentralisering. Igjen: Dette er en av favorittøvelsene til Senterpartiet, men det blir ikke mer sant selv om Senterpartiet gjentar det hver eneste gang de får anledning til det.

Sannheten er at mange av de reformene denne regjeringen har satt i gang, handler om å effektivisere pengebruken i det norske samfunnet. Det handler om at representantens skattepenger skal kunne brukes mer effektivt enn de ble tidligere. Det betyr at hvis vi kan finne andre måter å organisere fellesoppgaver på, som gjør at vi sparer og frigjør ressurser slik at vi kan styrke tjenesteproduksjonen,

styrke velferdsordningene, ja, så er det en bra måte å anvende skattepenger på. Derfor har denne regjeringen tenkt å fortsette arbeidet med å gjennomføre reformer.

Vi har til nå gjennomført en politireform. Vi er godt i gang med å gjennomføre en kommunereform. Vi har gjennomført viktige og nødvendige reformer på samferdselssektoren, et område hvor vi vet at vi har brukt pengene feil og fått mindre igjen for hver krone vi har puttet inn. Det er dårlig ressursbruk, og derfor er det viktig å gjennomføre reformer.

Presidenten: Kari Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Henriksen (A) [10:44:21]: Arbeiderpartiet har store forventninger til sluttresultatet av politireformen: en bedre polititjeneste. Og vi vektla god dialog og godt samarbeid da det endelige Politi-Norge skulle realiseres. Flere kommuner melder nå om at dialogen når det gjelder politireformen, ikke har vært god nok. Det å ikke lytte går igjen i denne regjeringsperioden, helt fra generalstreiken i 2014 til i dag. På flere politikkområder pekes det på lite involvering fra ansatte, tillitsvalgte og frivillige organisasjoner. Tall fra statens forvaltningsdatabase viser at antallet ansatte i POD, Politidirektoratet, økte med 17 fra 2005 til 2013. Fra 2013 til 2016 er det blitt 96 flere, altså 16 ganger så mange hvert år. Nå skal det bli spennende å se utregningene når det gjelder antall politi per 1 000 innbyggere etter at reformen er ferdig.

Mindre dialog mellom partene og flere byråkrater – er dette en retning finansministeren er fornøyd med, og er det et mål for regjeringa å fortsette i det sporet?

Statsråd Siv Jensen [10:45:25]: Som jeg sa i mitt første svar til representanten Slagsvold Vedum, er det feil når det påstås at hovedsatsingen fra denne regjeringen har vært å styrke Politidirektoratet. Den største satsingen hva gjelder politiet, har vært å tilføre politistillinger ute i distriktene der folk bor. Det er det regjeringen har prioritert å bruke penger på. Men jeg har lyst å minne representanten om at noe av arven fra den rød-grønne regjeringen var en manglende oppfølging av Gjorv-kommisjonens rapport, som var en meget alvorlig kritikk av manglende beredskapsnivå i det norske samfunnet. Det måtte selvsagt følges opp med ressurser, også til Politidirektoratet, for å evne å håndtere, samkjøre og koordinere beredskapen i Norge. Det har denne regjeringen fulgt opp. Men den viktigste prioriteringen er fortsatt trygghet i hverdagen for enkeltmennesket der det bor, og derfor tilfører vi landet mer ressurser, slik at vi kan få flere politistillinger.

Presidenten: Hans Fredrik Grøvan – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:46:34]: I forbindelse med politireformen valgte man å utsette en gjennomgang av særorganene, herunder Økokrim. Riksadvokat Tor-Aksel Busch har vært ute i media og sagt at Økokrim har måttet droppe mange saker på grunn av manglende økonomi og i stedet overlatt denne type saker til lokalpolitiet, som ikke har tilstrekkelig og nødvendig kompetanse på feltet. Økonomisk kriminalitet undergraver muligheten til å gi et godt velferdstilbud til befolkningen – og tilliten

til det offentlige. I 2016 er det blitt etablert et tverretatlig analyse- og etterretnings-senter mot økonomisk kriminalitet, og det er viktig at Finansdepartementet og Justisdepartementet samarbeider om å bekjempe denne typen kriminalitet. Hvilke initiativ har finansministeren tatt overfor justisministeren for å kunne bekjempe økonomisk kriminalitet i større grad framover enn hva vi har klart fram til nå?

Statsråd Siv Jensen [10:47:31]: Jeg ber om forståelse for at detaljene rundt oppfølgingen av særorganene må justisministeren få anledning til å svare på, og ikke finansministeren. Men til spørsmålet generelt om økonomisk kriminalitet vil jeg si at det er et høyt prioritert innsatsområde. Regjeringen har prioritert ressurser for å bekjempe arbeidslivskriminaliteten, og vi har satt i gang flere prosjekter rundt omkring i landet hvor ulike etater jobber sammen, nettopp med det målet raskere å avdekke og ikke minst påtale alvorlig økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet. Resultatene begynner å bli ganske gode, men dette er også et arbeid som regjeringen har involvert partene i arbeidslivet i, og det begynner nå å gi resultater. Det er jeg veldig godt fornøyd med. Men vi er på ingen måte i mål. Det er altså mange ulike virkemidler som må tas i bruk. Det handler selvfølgelig om utveksling av skatteinformasjon, det handler om samarbeid på tvers av etatene, det er spørsmål knyttet til utlevering av taushetsbelagt informasjon, osv. Ikke alt dette er helt åpenbart enkelt å gjøre noe med, men regjeringen jobber med det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Pål Farstad (V) [10:48:46]: Mitt spørsmål går til statsråd Vik Aspaker, som er ansvarlig for europasaker.

Regjeringens forslag til budsjett for 2017 innebærer et dramatisk kutt i Norges deltakelse i de frivillige programmene i Den europeiske romfartsorganisasjon, ESA – vi snakker altså om romfartsorganisasjonen ESA. Bevilgningen foreslås redusert med rundt 70 pst. fra 2016 og vil dermed bety en kraftig nedbygging av norsk romforskning. At kuttet vil gi negative ringvirkninger i ulike forsknings- og utviklingsmiljø, er åpenbart for meg. Det fikk vi ettertrykkelig høre og sannsynliggjort fra flere under gårstdagens budsjett-høring i næringskomiteen.

I innspillene som vi har fått, er det lagt vekt på at programmene har vært og er viktige i utviklingen av tjenester og industri, i tillegg til forskning og høyere utdanning. Jeg legger vekt på at romforskningen er en innovativ og internasjonal næringsaktivitet som også bidrar til at Norge kan løse viktige nasjonale oppgaver knyttet til suverenitetsutøvelse, havovervåking og kommunikasjon i nordområdene. Jeg antar også at denne internasjonale forskningen har gitt Norge tilgang på mye kompetanse utenfor Norges grenser. Dette er en ressurskrevende forskning, og jeg vil tro at jo flere land som bidrar, jo større er muligheten for å lykkes med gode prosjekt.

Jeg er overbevist om at regjeringens forslag er et feilgrep, og spørsmålet til statsråden fra meg blir da: Hvilke konsekvenser vil en reduksjon av ESA-investeringer og følgemidler ha for forskning og næringsutvikling på dette området?

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [10:50:39]: Jeg gjør oppmerksom på at dette er Monica Mælands, næringsministerens, konstitusjonelle område. Men jeg har lyst til å si følgende: Norge deltar i en rekke programmer i samarbeid med EU, basert på at vi har EØS-avtalen i bunnen. Det er likevel slik at fra år til år må det gjøres ganske tøffe prioriteringer i budsjettet opp mot hvilke programmer som skal prioriteres. I særdeleshet i en situasjon som den vi er nå, hvor det skal banes vei for betydelige innsatsmidler mot Sør- og Vestlandet knyttet til å bekjempe arbeidsledigheten, er det gjort prioriteringer i 2017-budsjettet som gjør at man ikke greier å videreføre det samme høye budsjettnivået på alle andre områder i budsjettet. Det må ikke tolkes som et signal om at dette ikke fortsatt er et viktig område å prioritere framover, og nå viser representanten til ett av programmene på romsida, mens det er et faktum at vi er tungt inne på andre områder. Så jeg kan ikke være enig med representanten Farstad i at dette er en nedprioritering av romsida, selv om vi i det enkelte budsjettåret 2017 har måttet gjøre andre prioriteringer.

Pål Farstad (V) [10:52:02]: Jeg takker for svaret, selv om jeg ikke er veldig beroliget. Jeg forstår hvem som har ansvaret budsjettmessig i dette, men spørsmålet til europaministeren var om de spesielle forholdene knyttet til europaspørsmål for oss i denne saken. Det jeg frykter, er at dette gir signaler til våre internasjonale partnere om at vi nedtoner viktigheten av internasjonalt samarbeid på dette området. Jeg må få følge opp spørsmålet til statsråden: Mener statsråden at vi kan opprettholde en like god romforskning alene i Norge som den vi klarer å oppnå i samarbeid med våre internasjonale partnere?

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [10:52:58]: Det er en realitet at vi prioriterer samarbeidet med Europa høyt. Det er også en realitet at det i neste års budsjett stilles til disposisjon ytterligere midler for at vi skal kunne konkurrere og få hente mer tilbake fra forskningsmidlene knyttet til Horisont 2020. Så er det, som representanten Farstad har påpekt, gjort en annen prioritering med tanke på hvor mye vi satser på romrelaterte prosjekter i Europa til neste år. Det kan ikke tolkes sånn at det er en varig nedprioritering, eller at det er et område som ikke likevel har stor betydning for Norge. Vi er en viktig samarbeidspartner, vi er en del av ESA, vi har mange bedrifter i Norge som er tett involvert, og det er ingenting som tyder på – selv om det gjøres et nedtrekk i 2017 – at det får noen konsekvenser for vårt samarbeid med Europa på dette området.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:54:07]: Det høres veldig rart ut å si at vi har måttet prioritere dette ned, men det betyr ikke at vi prioriterer det ned. Man har prioritert det ned. Dette er et viktig område for Norge, og i dag fikk vi en rapport som viser at den satsingen vi har gjort over flere år, gjør at forskningen i Norge virkelig har løftet seg i både omfang og kvalitet. Likevel dummer man seg ut av og til, sånn som regjeringa gjorde med Copernicus, som de etterpå har vært kjempelig glad for at Venstre kjempet inn igjen i budsjettene. Er dette et sånt ønske igjen, om at vi skal komme og ordne opp i en prioritering man ikke klarte

i budsjettprosessen? Dette er viktige forskningsområder for Norge, dette er viktig for å skape norsk forskning, utvikling og et nytt næringsliv. Da kan ikke statsråden si at vi måtte prioritere det ned, men det betyr ikke at vi prioriterer det ned. Én av de tingene må være rett.

Presidenten: Presidenten vil understreke at dette er på siden av det konstitusjonelle området for statsråden. Hun får selv vurdere om hun vil svare på det.

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [10:55:08]: Jeg vil bare gjenta det jeg har sagt tidligere: Selv om vi har et lavere nivå knyttet til romsatsing og romsamarbeid med Europa i 2017, er det ikke et uttrykk for at ikke dette fortsatt er et viktig område. Men jeg tror man på ulike områder i budsjettet vil oppleve at det kan variere i hvor stor grad man prioriterer eller satser fra år til år. Det må ikke tolkes på noen annen måte enn at romrelatert samarbeid med Europa fortsatt er viktig, men vi har også måttet gjøre noen andre prioriteringer i 2017-budsjettet.

Presidenten: Presidenten vil understreke viktigheten av at de oppfølgingsspørsmålene som kommer, er vinklet slik at det er relevant for europaministeren.

Trine Skei Grande (V) [10:55:50]: Da er det mest fristende å komme med en replikk til presidenten: Hvis vi ikke kan spørre EU-ministeren om oppfølging av EU-program, hva er det vi kan spørre EU-ministeren om?

Presidenten: Det er en lang rekke saker. Odd Omland – til oppfølgingsspørsmål.

Odd Omland (A) [10:56:14]: Senere i dag lander Den europeiske romfartsorganisasjon, ESA, på Mars, og landingsmodulen er skutt opp fra en satellitt som benytter teknologi fra Kongsberg. Dette eksemplet og mange flere har resultert i at Norge har hatt en målrettet satsing på romfart, og som skjøt fart under Stoltenberg-regjeringen. Men det vi ser nå, er at denne regjeringen skyter dette ned, og en samlet næring var, som nevnt av Farstad, på gårdsdagens budsjett høring enig om at forslaget til kutt i budsjettet får alvorlige konsekvenser.

Hva er det egentlig regjeringen holder på med? I budsjettet for 2015 foreslo regjeringen at Norge også skulle trekke seg fra Copernicus-programmet, som Skei Grande var inne på. Har regjeringen virkelig en plan om å bygge ned norsk romindustri når en kutter så mye i ulike EU-program?

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [10:57:02]: Regjeringen har ingen plan om å bygge ned norsk romindustri. De siste tallene jeg så, var at dette er en næring som i Norge omsetter for om lag 8 mrd. kr, så det er en viktig næring i Norge. Det betyr ikke at satsingen eller innsatsen mot denne næringen fra regjeringens side er upåvirket av andre forhold som vi må ta hensyn til når vi prioriterer og lager budsjett. Jeg har tidligere vist til at vi satser og legger til rette for ytterligere midler for at vi skal kunne konkurrere og hente ut mer forskningsmidler fra Horisont 2020. Jeg har vist til at vi har hatt særlige utfordringer knyttet til ledighet og har store ledighetspakker både i budsjettet for i år og for 2017, og det er bakgrunnen

for noen av de vanskelige prioriteringene som regjeringen har måttet gjøre i sine budsjettforslag.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:58:16]: Mitt spørsmål går til finansministeren.

Nå har beviset kommet. Regjeringen har rigget skattesystemet for økt ulikhet. Det er ikke så overraskende, for vi har gjennom hele perioden sett en regjering som har vært opptatt av å fjerne skatt eller redusere skatt på det som de rikeste henter sine penger fra, formue og arv, mens den har gjennomført ubetydelige skattecutt på vanlige folks inntekter.

Men nå har Finansdepartementet vært så vennlig, på spørsmål fra SVs stortingsgruppe, å regne på fordelingseffekten av Siv Jensens tre første budsjetter og skatteopplegget der, og fasiten er helt klar: De superrike er Siv Jensens skattevinnere. De topp 0,1 pst. blant oss, 4 200 mennesker, har i snitt fått 221 000 kr i redusert skatt av Siv Jensen. De 50 pst. med minst, 2,1 millioner mennesker, har i snitt fått 1 900 kr i redusert skatt av Siv Jensen. Det er grovt urettferdig. Det viser en regjering som er ytterliggående i sin vilje til å gjøre de rike rikere. Siv Jensen øser ut penger til de rikeste, vanlige folk får fint lite, mens fattige og syke må være med på å betale for de rikes skattefest gjennom en rekke smålige kutt i statsbudsjettet, og det kommer fra et parti som har hatt slagordet «For folk flest». Fremskrittspartiet burde vært anmeldt for brudd på markedsføringsloven.

Pensjonister får mindre å leve av, med hilsen Fremskrittspartiet. Kronikere med behov for fysioterapi får en egenandel som svir, med hilsen Fremskrittspartiet. Folk som må slutte i jobben, får skattesmell, med hilsen Fremskrittspartiet. Uføre med barn får mindre å leve av, med hilsen Fremskrittspartiet. Milliardærer får tidenes skattefest, med hilsen Fremskrittspartiet.

Hvorfor er Siv Jensen mer opptatt av Høyres velgere enn av sine egne?

Statsråd Siv Jensen [11:00:31]: La meg først si at det er andre faktorer enn skatt som påvirker hvordan vi kan gjøre noe med inntektsforskjeller, ulikheter, i det norske samfunnet. Det handler f.eks. om hvordan vi innretter utdanningssystemet, bevilgninger til helsevesenet, og at vi opprettholder gode, trygge velferdsordninger som bidrar til å skape trygghet i utrygge situasjoner. Det er altså ikke skattesystemet som i første rekke påvirker det, men skattefinansieringen er med på å styrke vår evne til å ha gode velferdsordninger som er skattefinansiert. Derfor er det viktig at vi har et skattesystem som bidrar til at flere betaler skatt. Derfor er det viktig at vi har et skattesystem som stimulerer til at vi kan få flere til å investere i norsk næringsliv, i nye og flere arbeidsplasser. Er det noe vi trenger i den situasjonen norsk økonomi nå er inne i, er det at flere tør å satse pengene sine på å skape bedrifter i Norge.

Vi ser at det skjer en del positive ting, det er jeg glad for, men det er feil når representanten Lysbakken hevder at denne regjeringen, og Fremskrittspartiet, har prioritert de superrike foran andre inntektsgrupper i det norske samfunnet. Det er rett og slett feil. En bitte liten andel av den satsingen regjeringen har prioritert i budsjettet, har gått til å gjøre endringer i formuesskatten, men jeg vedstår meg

hver eneste lettelse. Fremskrittspartiet, regjeringspartiene, har gått til valg på å gjøre noe med formuesskatten rett og slett fordi den er urettferdig.

Det at et bredt flertall på Stortinget, antakelig ikke inkludert SV, sluttet seg til at vi skulle komme med en ordning om å utsette betalingen av formuesskatt, er på toppen av det hele en erkjennelse av hvor utfordrende det nå er for mange bedrifter i underskuddsposisjon å skulle betale formuesskatt når alternativet er å legge ned bedriften og sende flere mennesker ut i arbeidsledighet. Det er jeg imot, og derfor mener jeg at vi må klare å gjøre flere ting samtidig: styrke velferdsordningene, satse mer på de viktige tingene vi er opptatt av å bruke penger på, samtidig som vi reduserer skattesystemet for å forbedre det.

Audun Lysbakken (SV) [11:02:37]: Det er ikke feil at de superrike er vinnerne. Det har jeg nemlig fra en utregning fra Finansdepartementet, sendt av Siv Jensen til oss i går. Så hun kan ikke komme den ene dagen og si at sånn er det, og gi oss tallene, og så stå her i dag og si at det betyr ingenting, eller at det er feil. De superrike er vinnerne i finansministerens skattepolitikk. I den andre enden har altså vanlige folk fått skatteletter så små at de ikke merkes. SVs alternative statsbudsjett gir mye større skatteuttak til vanlige inntekter enn det Siv Jensen har fått til i regjering. Vi vet fra forrige periode, da vi fikk tilsvarende beregninger, at den rød-grønne skattepolitikken var omfordelende. Denne øker forskjellene, og vi vet at det er en nær sammenheng mellom økonomisk ulikhet og kvaliteten på et samfunn mer generelt, bl.a. vekstevnen.

Så skryter finansministeren av effekten av skatteuttakene. Vel, jeg leste i avisen senest for to dager siden at hennes egen statssekretær ikke er i stand til å påvise den effekten. Har det skjedd noe de to siste dagene som gjør at Siv Jensen nå kan opplyse Stortinget om disse skatteuttakene har den berømte dynamiske effekten som Siv Jensen skrøt av i opposisjon, men er ute av stand til å bevise i posisjon?

Statsråd Siv Jensen [11:03:56]: Jeg er ikke ute av stand til å bevise dynamiske effekter. Det er bare at de kommer ikke før man har gjennomført skattelettelsene, de kommer etterpå. De nærmeste reformene vi har å vurdere dynamiske effekter på, er skattereformen fra 1992 og de relativt store endringene som ble gjort i skattesystemet tilbake i 2006. Der er resultatene helt tydelige. Det har gitt effekt å gjøre lettelse i skattenivået og ikke minst bre ut skattesystemet slik at man får færre fradrag. Det gir effekt. Det gir effekt på arbeidstilbudet. Det bidrar til at flere investerer, og det gjør selvfølgelig sitt til at vi får økte skatteinntekter til landet over tid. Så ja, selvsagt finnes det dynamiske effekter. Det har også skatteutvalget, som utredet skattereformen som Stortinget nå har vedtatt, slått fast. De hevder mulige dynamiske effekter opp mot 40 pst. Det er i så fall veldig bra hvis vi klarer å oppnå det ved å redusere skattetrykket både for folk flest og for næringslivet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Snorre Serigstad Valen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:05:02]: Sjelden får vi et bedre argument for å holde religion og politikk adskilt enn når finansministeren står her i salen og doserer

om dynamiske effekter. Det er altså ingen grense for hvor stort spriket kan være mellom det Finansdepartementet i brev form kan tillate seg å si om de såkalt dynamiske effektene, og de ideologiske utlegningene finansministeren kommer med her. For Finansdepartementet kan ikke vise til noen effekt av formuesskattekuttene sine. Siv Jensen sier nå at vi må vente til etterpå, så kommer de. Det hadde vært fristende å spørre om hva «etterpå» er i denne sammenhengen.

Men jeg har et annet spørsmål til finansministeren. Det er et enkelt ja- eller nei-spørsmål. Det er ikke et langt foredrag om de-dynamiske-effektene-av-å-kutte-i-formuesskatten-spørsmål, men det bør være lett for en partileder fra partiet for folk flest å svare på.

Er det god politikk for folk flest å gi de aller rikeste menneskene i Norge større skatteuttak årlig enn det en ufør minstepensjonist har å rutte med i året?

Statsråd Siv Jensen [11:06:02]: Jeg har en taletid på 1 minutt, så jeg regner med at jeg får lov å bruke det minuttet til å svare på spørsmålet.

Jeg mener det er god politikk å gjennomføre skattelettelse både for vanlige folk, for pensjonister, for trygdede og for næringslivet. Det har denne regjeringen og begge regjeringspartiene gått til valg på. At vi gjennomfører valgloftene våre, må ikke overraske representanten Serigstad Valen i det hele tatt. Så er det en ærlig sak å representere et parti som i hele sitt virke har vært opptatt av å skjerpe skattene, men her er representanten Serigstad Valen og jeg uenige. Jeg mener det er bra for norsk økonomi med et konkurransedyktig skattesystem som bidrar til at vi får flere investeringer i Norge, fremfor på utsiden av landets grenser. Det er den viktigste medisinen vi kan iverksette for å sørge for at det skapes flere arbeidsplasser i en tid hvor mange opplever utrygghet som følge av det største oljeprissjokket norsk økonomi har sett på 30 år.

Presidenten: Dag Terje Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Dag Terje Andersen (A) [11:07:07]: Det er fascinerende å se hvordan finansministeren klarer å stå og si ting i Stortinget når brev fra Finansdepartementet sier noe annet. Det skjedde da vi hadde en interpellasjonsdebatt der finansministeren påsto at forskjellene i Norge ikke øker, og jeg fikk svar fra Finansdepartementet om at jo da, forskjellene i Norge øker. Nå er det fordelingen, som SV tar opp, som får samme behandling.

Jeg vil prøve meg med et veldig konkret spørsmål, som bare handler om skatt, som finansministeren er opptatt av. En lardøling som arbeider i Larvik og reiser att og fram hver dag, må betale mer i skatt enn han gjorde før på grunn av endringene i regelverket for pendling. For en som mister jobben og får sluttvederlag, blir det plutselig – etter en forhandlingsnatt i Stortinget – bestemt at han skal betale mer i skatt. Hva blir da den riktige fordelingen for folk flest når vi vet at de tallene SV her har presentert for de rikeste, faktisk stemmer?

Statsråd Siv Jensen [11:08:18]: La meg bare kort si at jeg vedstår meg hvert eneste brev som sendes Stortinget fra Finansdepartementet, også de beregningene som har vært gjort knyttet til effekten av skattereduksjonene

regjeringen har foreslått. Det må være helt åpenbart for alle at de som betaler mest skatt i et progressivt skattesystem, faktisk også opplever å få lettelsener når regjeringen foreslår det. Det er effekten av å ha et progressivt skattesystem.

Når det er sagt, er det slik at denne regjeringen samlet sett har fått vedtatt lettelsener på i overkant av 18 mrd. kr før de nye lettelsene som er foreslått for 2017-budsjettet, er behandlet av Stortinget. Det er helt riktig at innenfor et samlet opplegg for skatter og avgifter, hvor de samlet har blitt redusert med over 18 mrd. kr, har noen avgifter gått opp. Andre avgifter har blitt fjernet. Noen skattesatser har blitt endret. Det er en konsekvens av en omlegging både av hele skattesystemet samlet sett, og av at vi i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre har skjerpet en rekke klima- og miljøavgifter. Og det handler om å prise rett det vi vil ha mindre av, og det vi vil ha mer av.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:09:39]: Skatt er viktig, men også andre faktorer enn skatt bidrar til trygghet, sa statsråden. Og det er jeg helt enig i. Arbeidsliv og sosiale ytelsener er viktig. Landsorganisasjonen møtte arbeids- og sosialkomiteen i går, og da skrev de at aktiv motkonjunkturpolitikk er blitt mindre effektiv på grunn av lekkasje i form av innvandring. – Det er en viktig erkjennelse fra Landsorganisasjonen.

Mitt spørsmål gjelder dem som har enten fysiske handicap, psykiske problemer eller rusproblemer, og forutsigbarhet for den gruppen. Hva vil skje framover for den gruppen med politikken til den nåværende regjeringa? Vil den nåværende regjeringa legge opp til at de offentlige ytelsene reduseres eller økes – og nå snakker vi om personnivå – for de personene som har psykiske problemer, fysiske handicap eller rusproblemer? Hva er regjeringas langsiktige linje, slik at de det gjelder, kan ha forutsigbarhet for sin livssituasjon framover?

Statsråd Siv Jensen [11:10:50]: La meg bare kort si til den innledende bemerkningen fra representanten Lundteigen at det er bra at innstrammingsiltakene til regjeringen når det gjelder asyl- og innvandringspolitikken, virker. Vi ser nå rekordlav tilstrømming til Norge fordi vi raskt fikk på plass innstrammingsiltak.

Når det er sagt, er noe av det denne regjeringen har prioritert innenfor helseområdet, nettopp psykisk helse og rus – to områder som på ingen måte ble prioritert i tilstrekkelig grad under åtte rød-grønne år. Dette er to områder denne regjeringen har skjovet frem og understreket skal ha prioritet, forrang, nettopp fordi det har vært store hull å dekke, nettopp fordi det er mange mennesker som er veldig sårbare som følge av enten rusutfordringer, psykiske lidelser eller en kombinasjon av disse. Det har denne regjeringen vært opptatt av å gjøre noe med, og vi ser nå at en forsterket innsats begynner å gi resultater.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [11:11:54]: No er det mange ulike ballar i lufta, men eg vil gripe tak i noko finansmi-

nisteren sa i sitt første svar. Det var at målet med skattesystemet no må vere at fleire satsar pengane sine på å skape bedrifter i Noreg. Det er eit aktverdige mål.

Det som er ei utfordring, er at det folk for tida satsar pengane sine på, ikkje er å skape bedrifter, men bustadmarknaden. Der ser ein stadig aukande forskjellar, ein stadig høgare terskel for å kome inn – som er med på å skape betydelege forskjellar. Når ein les nasjonalbudsjettet frå finansministeren, er det ei betydeleg uro å spore for kva konsekvensar det får for forskjellane i samfunnet og for stabiliteten i økonomien. Finansministeren skryter i budsjettet av at ein har stramma inn skattereglane ein god del for dei som investerer i sekundær bustad.

Mitt spørsmål er om finansministeren ser behov for å gjere ytterlegare skatteendringar framover, slik at ein både kan dempe veksten i bustadprisane og – ikkje minst – kan sørge for at folk faktisk vil investere pengane sine i norske bedrifter.

Statsråd Siv Jensen [11:13:13]: Det er helt riktig at boligmarkedet har fått plass i omtalen av nasjonalbudsjettet rett og slett fordi det der er betydelige utfordringer. Min største bekymring knyttet til det er at husholdningene begynner å få betydelig gjeld, som kan få konsekvenser for særlig sårbare husholdninger hvis renten går opp, eller hvis man får et boligprisfall. Det mener jeg vi må ta på alvor. Men jeg er ikke sikker på om svaret på det er å skattlegge folks boliger hardere. Det blir ikke flere boliger eller billigere boliger av at det blir dyrere å eie sin egen bolig. Derfor er det ikke på min agenda å skjerpe skatten for folks bolig. Det regjeringen har gjort, er å gjøre endringer innenfor formueskattesystemet, nettopp for å gjøre det mindre attraktivt å investere i eiendom og mer attraktivt å investere i næringsliv. Det er vridninger vi forsterker i budsjettet for neste år, og som jeg håper Venstre vil komme til å støtte.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Dag Terje Andersen (A) [11:14:38]: Mitt spørsmål går til arbeids- og sosialministeren.

Forskjellene mellom folk øker under denne regjeringa. I den tidligere nevnte interpellasjonsdebatten med finansministeren 31. mai sa finansministeren:

«For det første er det ikke økende forskjeller i Norge. Jeg vil bare tilbakevise den påstanden.»

Senere måtte finansministeren gå tilbake på det i svar på skriftlig spørsmål fra meg.

I trontaledebatten nå i oktober sa statsministeren:

«Det er altså ikke sånn at det dokumenteres at disse forskjellene øker.»

Men stadig flere nordmenn er avhengig av sosialhjelp. Inntektsforskjellene øker, formuesforskjellene øker, Gini-koeffisienten viser at forskjellene øker, og arbeidsledigheten er rekordhøy. Alt dette er dokumentert av troverdige instanser som Nav, Statistisk sentralbyrå og Arbeidskraftundersøkelsen – til og med av Finansdepartementet. Sist i rekka er det tidligere omtalte dokumentet som ble lagt fram mandag av Statistisk sentralbyrå.

I tillegg til de økte inntekts- og formuesforskjellene øker forskjellene fordi regjeringa de siste årene har innført ny skatt på sluttvederlag, har økt karantenetida for dagpenger fra åtte til tolv uker, har kuttet i lønnsgarantiordningen,

har fjernet feriepengene til arbeidsløse, har skattlagt pendlerradraget, har kuttet i barnetillegget for uføre og har kuttet i bilordningen for bevegelseshemmede.

Ingenting av dette kan unnskyldes med lave oljeinntekter. Det handler om regjeringas egne valg. Hvorfor synes regjeringa at det er riktig å øke forskjellene mellom folk?

Statsråd Anniken Hauglie [11:16:48]: Som jeg har vært inne på i tidligere svar, måler ikke Gini-koeffisienten annet enn inntektsulikheten. Den måler ikke effekten av politikk, som er noe denne salen er opptatt av.

Vår regjering har styrket viktige velferdsordninger for grupper som er utsatt. Vi har styrket tilbudet innenfor rus og psykisk helse betydelig sammenlignet med tidligere regjering. Vi skal legge fram en opptrappingsplan for rehabilitering, som er en viktig satsing for personer som sliter. Det er gjort viktige satsinger innenfor velferdspolitikken når det gjelder f.eks. gratis barnehage eller reduserte barnehageutgifter for familier som har lave inntekter, for å nevne noe. Vi har også bedret ferie- og fritidsordninger for inntektsfattige familier.

Så er det ikke slik at arbeidsledigheten er rekordhøy. Den var høyere under Arbeiderpartiets styre på 1990-tallet. Men den er for høy, det er vi enige om. Det er bakgrunnen for at regjeringen i sine budsjetter også styrker arbeidet mot arbeidsledighet gjennom en ekspansiv politikk i stort, gjennom viktige samferdselsatsinger og satsinger på rehabilitering av offentlige bygg, gjennom flere tiltaksplasser for dem som blir arbeidsledige, som i stor grad også målrettes til de områder og bransjer som sliter.

Vi ser nå en del prognoser som viser at det går riktig vei. Nav melder i dag om at bunnen er nådd, og at den er nådd tidligere enn det man hadde trodd. De nedjusterer anslaget for arbeidsledighet. Vi ser at flere bedrifter melder om optimisme framover. Så det går riktig vei, men det betyr ikke at vi skal lene oss tilbake. Tvert imot skal vi framover fortsette å sørge for at vi klarer å få flere mennesker i jobb, som jo er den viktigste forskjellen mellom dem som lever i inntektsfattigdom, og dem som ikke gjør det, og at vi klarer å heve kompetansen til flere. Derfor styrker vi arbeidet med å satse på skolen og på kompetanseheving. Derfor skal vi også videreutvikle det sosiale sikkerhetsnettet, som vi har gjort i vår regjeringsperiode så langt.

Dag Terje Andersen (A) [11:18:56]: I alle svar fra statsråden så langt i dag har statsråden ikke vært i nærheten av å svare på det hun blir spurt om, men snakker om noe annet, og sier så at det er viktig å se helheten. Da vil jeg invitere statsråden til å si noe om helheten. Det er nemlig den helheten som all statistikk og svarbrev fra Finansdepartementet dokumenterer, at samlet sett er vi inne i en periode nå der forskjellene i Norge øker – mye på grunn av forslag fra regjeringa som har blitt vedtatt av flertallet i Stortinget.

Da er spørsmålet mitt: Synes statsråden det er ålreit at forskjellene øker?

Statsråd Anniken Hauglie [11:19:35]: Vi lever i et land med relativt små forskjeller, og det er bra. Det er vi alle for, og vi har relativt små forskjeller sammenliknet med andre land det er naturlig å sammenlikne seg med.

Representanten Andersen og hans partifeller betrakter enhver endring som et kutt. Sannheten er at flere av de

endringene vi har gjort, er gjort for å styrke tilbudet til dem som har det vanskeligst. Vi endret på feriepengene til arbeidsledige, som representanten var opptatt av i sitt første spørsmål, og sannheten er at vi sørger for at man får feriepengene når man er arbeidsledig i motsetning til hva man fikk før, da man fikk feriepengene året etter – da man var kommet i jobb. Det er en viktig målretting av tiltaket som styrker tilbudet til dem som trenger det mest, når de trenger det.

Vi har viktige satsinger innenfor helsesektoren for å fange opp dem som sliter med rus og psykisk helse. Vi har viktige satsinger innenfor utdanningssektoren for å løfte kvaliteten på tilbudet i skolen og også tilbudet for voksne som trenger kompetanse.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:20:55]: SSB-rapporten er bestilt av Arbeids- og sosialdepartementet. Det er den tolvte rapporten i rekken, og den gir en samlet oversikt over utviklinga. Forskjellene øker, og det er mange med lavinntekt som har svak yrkestilknytning som sjølsagt rammes hardest. Det er personer som trenger samfunnets beveggenhet.

Hva er situasjonen når regjeringa sier at det ikke er ålreit at forskjellene øker? Både statsråden i Arbeids- og sosialdepartementet sier det og statsministeren sier det – det er ikke ålreit. Likevel skjer det. Hva er det som er feil? Har regjeringa analysert hvor feilen ligger? Vi må jo tro det som blir sagt, at en ønsker å redusere forskjellene, men det er ikke det som skjer. Hvor ligger feilen i regjeringas politikk?

Statsråd Anniken Hauglie [11:22:05]: Som jeg har vært inne på i tidligere svar, er en av hovedårsakene til at forskjellene øker at vi har hatt stor innvandring til Norge de senere årene. Det er arbeidsinnvandrere, som representanten er opptatt av, men også flyktninger og asylsøkere som har kommet til Norge. Vi har en åpen økonomi, og det er mange som har kommet til Norge. Vi ser at de som kommer til Norge, har få formelle kvalifikasjoner. De mangler språk, og da bruker de også tid på å komme seg inn i arbeidsmarkedet.

Det er også bakgrunnen for at vi nå i dette budsjettet styrker arbeidet med et hurtigspor inn i arbeidslivet for innvandrere, at vi iverksetter yrkesveiledning allerede i mottak, at Nav starter tidligere enn før med å kartlegge dem som kommer til Norge, for å sørge for at de kommer raskere inn i arbeidslivet. Jo raskere vi får bosatt flyktningene og får dem inn i arbeidslivet, jo større sannsynlighet er det for at de klarer å stå på egne ben, og at de kommer ut av den statistikken som vi vil ha dem ut av.

Presidenten: Ragnar Frimann Nordgreen – til oppfølgings-spørsmål.

Ragnar Frimann Nordgreen (A) [11:23:23]: Der sa statsråd Hauglie i sin første setning «forskjellene øker». Ellers vil ikke regjeringen vedgå det åpenbare, at forskjellene mellom fattig og rik øker – og den vil slett ikke erkjenne hvorfor de øker, nemlig regjeringens politikk for skattelettelser – med mest til de mest velstående.

Regjeringens politikk er velferdskutt, ikke minst for ressursvake grupper. Kuttpolitikk, som sammen med oljepengetilskudd på våre barnebarns bekostning, må nå til for å finansiere skattegevinstene til de velbeslattede.

Hadde regjeringen villet kjempe mot forskjellene, måtte den først ha erkjent forskjellene. Vil regjeringen bekjempe de økte forskjellene? Hvis svaret er ja, har jeg en advarsel til regjeringen: Hvis en ikke vil erkjenne hvor man er og hvordan man er kommet dit, da vil en aldri finne veien herfra og dit man vil. Hvor går regjeringens vei til mindre forskjeller i hele samfunnet?

Statsråd Anniken Hauglie [11:24:25]: Økende ulikhet skyldes ikke skattelettene – det skyldes manglende tilknytning til arbeidslivet, det skyldes manglende kompetanse og grunnleggende ferdigheter. Det er det som er årsaken til at man har ulikhet i Norge. Det kommer mange innvandrere til Norge som kommer fra krig og forfølgelse i fattigere deler av verden, som søker en nødhavn i Norge, og som kommer med to tomme hender. Det er også bakgrunnen for at vi bl.a. i dette budsjettet øker antall tiltaksplasser i Nav, sørger for at man kan ta norskopplæring som tiltak i Nav, etablerer et hurtigspor inn i arbeidslivet, sørger for yrkesveiledning og tidligere kartlegging i mottak – fordi man skal få flere av dem som kommer til Norge, raskere inn i jobb for dermed å redusere ulikhetene.

Så er det utdanningspolitikken som er det langsiktige grepet, men oppriktig talt – vi må vite hva som er årsaken før vi ... ja – takk, president!

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:25:37]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Jan Bøhler til statsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren. Etter anmodning fra helse- og omsorgsministeren blir spørsmålet flyttet og besvart før spørsmål 7, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 2, fra representanten Audun Otterstad til utenriksministeren, vil bli besvart av ministeren for samordning av EØS-saker og forholdet til EU på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 3, fra representanten Rasmus Hansson til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av kunnskapsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra kunnskapsministeren blir spørsmålet flyttet og besvart før spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 4, fra representanten Hege Haukeland Liadal til barne- og likestillingsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 7, fra representanten Ketil Kjenseth til helse- og omsorgsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 9, fra representanten Kari Henriksen til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Stein Erik Lauvås til forsvarsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 13, fra representanten Ingrid Heggø til fiskeriministeren, er trukket tilbake.

Presidenten: Spørsmål 1 vil bli besvart før spørsmål 7. Det første spørsmålet som da tas opp til besvarelse, er spørsmål 2.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Audun Otterstad til utenriksministeren, vil bli besvart av ministeren for samordning av EØS-saker og forholdet til EU på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Audun Otterstad (A) [11:26:27]: «For to uker siden ble en norsk kvinne nektet innreise til Palestina, fratatt sitt eget pass og satt på glattcelle i 19 timer før hun ble sendt ut av Israel. Hun skulle utføre feltarbeid i forbindelse med sin mastergrad ved NTNU. Det er kun én måned siden en annen norsk kvinne også ble nektet adgang til Palestina på Ben Gurion-flyplassen av israelske myndigheter. Hun skulle på utveksling fra NTNU til Birzeit-universitet ved Ramallah.

Hva tenker utenriksministeren om denne praksisen, og er det en ny politikk fra Israel overfor norske studenter?»

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker (H) [11:27:15]: Utenriksdepartementet kjenner til disse to sakene representanten viser til i sitt spørsmål.

Jeg har stor forståelse for at dette har vært en påkjenning for dem det gjelder, og at det å bli nektet innreise får betydelige konsekvenser. Den norske ambassaden i Tel Aviv bisto begge kvinnene og hadde kontakt med israelske myndigheter i sakene. I og med at studentene reiser inn til Vestbredden via Israel, må de imidlertid forholde seg til israelsk innreisekontroll og andre israelske lover og regler.

Det er vanlig praksis at besøkende ved innreise og utreise får spørsmål fra israelske immigrasjonsmyndigheter og sikkerhetspersonell om oppholdet i Israel. Det er opp til israelske myndigheter å beslutte hvem som får innreisetilatelsetil Israel. På regjeringens reiseinformasjonssider for Israel tilrådes det å svare sannferdig på alle spørsmålene. Erfaringsmessig kan man bli nektet innreise om man ikke oppfattes av israelske myndigheter som tilstrekkelig samarbeidsvillig.

Utenriksdepartementet følger med på og har løpende kontakt med israelske myndigheter om hvordan disse innreisereglene praktiseres. Selv om vi har notert oss at det også den siste tida har vært flere tilfeller der norske borgere er blitt nektet innreise, er det i vår kontakt med israelske

myndigheter ikke framkommet informasjon om at lover, regler eller praksis er endret.

Audun Otterstad (A) [11:28:50]: Statsråden snakker om «vanlig praksis» ved innreise, og som kjent er det varierende, og det varierer også fra personer og tider og det man vurderer som risiko ut fra den nåværende situasjonen. Men én ting som ikke er forandret, er videreføringen av regjeringens engasjement, giverengasjementet for Palestina. Min bekymring går på at israelske myndigheter bevisst hindrer internasjonale forhold og internasjonalisering av Birzeit, universitetene og akademisk frihet i Palestina. Er statsråden bekymret for situasjonen i Midtøsten, og mener hun at internasjonalisering bidrar til mer demokrati og konstruktivitet i forholdet?

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [11:29:54]: Vi har ikke noe grunnlag for å si at Israel ønsker å hindre akademisk frihet eller internasjonalisering knyttet til studenter og studentutveksling. Fra UD's side har vi rådet NTNU til å ta kontakt med Israels ambassade i Norge, og vi vet at det er etablert en dialog med sikte på å kunne unngå i framtiden at studenter som har utvekslingsavtaler med universiteter på Vestbredden, som i dette tilfellet, ikke skal kunne få fullføre sine studier.

Så vi bare konstaterer at det ikke er noen endringer som vi er kjent med knyttet til israelske lover og regler og praksis. Men det er altså viktig å understreke at man er korrekt i sin informasjon angående hva man skal gjøre når man reiser inn via Israel.

Audun Otterstad (A) [11:30:49]: Selvsagt er det viktig å informere tilstrekkelig og være sannferdig, og det legger jeg til grunn at norske studenter er. Men det er jo en noe spesiell, passiv holdning når man ser hvordan unge, norske mennesker som er på utveksling, blir behandlet – etter å ha fått godkjent studier i Norge og godkjent utvekslingsstudier derfra.

Hva har Utenriksdepartementet tenkt å gjøre med dette – synes man det er greit at norske studenter blir behandlet på denne måten når man utveksler? Og hva tenker departementet om at man kun for en knapp måneds tid siden var ved samme institusjon i Israel for å utvide det akademiske samarbeidet: Er det ikke viktig å ha akademisk samarbeid med både Israel og Palestina for å bidra til en konstruktiv tone og for å bidra til den langvarige prosessen mot fred?

Statsråd Elisabeth Vik Aspaker [11:31:50]: Jeg har forståelse for at det har vært en vanskelig opplevelse, og at det har medført problemer for de studentene som er nektet innreise. På den annen side er det jo andre studenter som har fått innreise, og som benytter seg av den utvekslingsavtalen som NTNU har med dette universitetet på Vestbredden.

Men Utenriksdepartementet er faktisk klar over at et palestinsk universitet på sine nettsider oppgir at israelske myndigheter sjelden gir oppholdstillatelse for å studere, og antyder underforstått at man bør oppgi andre grunner til at man skal reise inn, enn det som kanskje er den reelle grunnen. Jeg tror det er viktig å ta innreisereglene på alvor. Skal man bli tatt på alvor når man kommer, og skal man bli korrekt behandlet, er det i hvert fall viktig at man er ær-

lig om hva slags ærend man har når man skal reise inn til Israel.

Presidenten: Spørsmål 3 er flyttet og vil bli besvart før spørsmål 11.

Spørsmål 4

Fra representanten Hege Haukeland Liadal til barne- og likestillingsministeren: «Stortinget ba regjeringen opprette et eget trepartssamarbeid for økt likestilling med partene i arbeidslivet. I Prop. 1 S for 2016–2017 henvises det til at regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Ser statsråden behovet for et eget trepartssamarbeid med partene i arbeidslivet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 5

Anette Trettebergstuen (A) [11:33:08]: «En samlet opposisjon sørget i vår for å samle seg om en offensiv likestillingspolitikk der regjeringen i likestillingsmeldingen ikke hadde tiltak for å bringe likestillingen videre. 14 av de over 80 forslagene vi fremmet, ble vedtatt og må nå følges opp av regjeringen. Av forslagene som ble vedtatt, var blant annet forslaget om likestillingsvurdering av statsbudsjettet.

Hvorfor er ikke dette fulgt opp med budsjettet for 2017?»

Statsråd Solveig Horne [11:33:44]: Regjeringen legger vekt på å føre en offensiv og helhetlig likestillingspolitikk. Derfor ble det fremmet en likestillingsmelding til Stortinget i fjor som tok for seg en rekke samfunnsområder hvor det fremdeles er behov for innsats i flere sektorer.

Tall fra SSB viser en positiv utvikling mot mer likestilling. Kjønnforskjellene i lederstillinger, inntekt og deltidsarbeid er de laveste siden 2008.

Likevel, etter flere tiår med likestillingspolitikk er det fremdeles utfordringer.

Realiteten av vedtaket Stortinget gjorde 14. april i år, var at man enstemmig vedtok stortingsmeldingen med 72 tiltak fra regjeringen, og 14 tilleggsforslag fra Stortinget. Jeg vil få forvise Stortinget om at disse forslagene er regjeringen godt i gang med å følge opp.

Regjeringen har også valgt å forsterke innsatsen på de områdene vi mener har særlig betydning for økt likestilling: vold og overgrep, oppvekst og utdanning, arbeidsliv, helse, næringsliv og entreprenørskap.

Under Bondevik II-regjeringen ble det gitt årlige likestillingsvurderinger i statsbudsjettet. Likestillingsvurderinger var del av et nordisk samarbeidsprosjekt om integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettarbeidet. Før Bondevik-regjeringen gikk av i 2005, ble det også lagt fram et tematisk likestillingsvedlegg til statsbudsjettet om fordeling av økonomiske ressurser mellom menn og kvinner.

I Stoltenberg II-regjeringens åtteårige historie ble det lagt fram to likestillingsvedlegg til statsbudsjettet, i 2008- og i 2009-proposisjonen.

Når det gjelder selve spørsmålet fra representanten Trettebergstuen, antar jeg at representanten er godt kjent med tidsforløpet i en budsjettprosess. En grundig likestillingsvurdering av hele statsbudsjettet krever et tett og godt samarbeid og koordinering med relevante fagdepartement. Det er en tidkrevende prosess, og derfor ble det etter regjeringens vurdering for knapp tid til å utarbeide dette på en helhetlig måte, slik Stortinget har bedt om. Vi vil derfor i statsbudsjettet for 2018 komme med en helhetlig likestillingsvurdering.

Jeg har også informert Stortinget om at jeg våren 2017 vil komme til Stortinget med en orientering om likestillingsarbeidet slik Stortinget har bedt om, noe som sist ble gjort i 1999 av daværende barne- og familieminister Valgerd Svarstad Haugland.

Anette Trettebergstuen (A) [11:36:17]: Jeg finner det noe underlig at man ikke i løpet av et halvt år klarer å kunne si noe om likestillingskonsekvensen av statsbudsjettet i sin helhet. Dette er viktig, for selv om denne regjeringen ikke har tatt et eneste likestillingspolitisk initiativ som kommer til å føre likestillingen videre, er det helheten i politikken som sier noe om i hvilken retning vi går. Denne regjeringens skattepolitikk gagnar eldre menn. Fordelingspolitikken er snudd på hodet. Den svikter alnemødre på trygd, det er bortfall av tiltak mot ufrivillig deltid, kutt i pappaperm, kutt til organisasjonene som jobber med likestilling, kutt til LDO og til senterne – ja, det blir mindre og ikke mer likestilling av denne regjeringens politikk. Det kan alle se med et halvt øye.

Synes statsråden at de 14 tiltakene for økt likestilling som opposisjonen fikk vedtatt i forbindelse med meldingen, er gode tiltak?

Statsråd Solveig Horne [11:37:20]: Regjeringen deler intensjonen i veldig mange av de forslagene som kom fra opposisjonen og ble vedtatt her på Stortinget i april. Vi mener at de 14 tiltakene – i tillegg til de over 70 tiltakene som er i stortingsmeldingen – som vi er godt i gang med arbeidet med nå, også er med og drar likestillingen videre. Regjeringen er godt i gang med å følge opp de forslagene fra Stortinget og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte og informere om det arbeidet.

Dette er et arbeid som foregår i mange sektorer. Det foregår i Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, og intensjonen er noe vi deler. Jeg er også veldig glad for at Stortinget er veldig tydelig på at når det gjelder de utfordringene vi har som går på vold og overgrep, på utdanning og på et kjønnsdelt arbeidsmarked, er det tiltak i likestillingsmeldingen som regjeringen har fremmet for å dra dette videre.

Jeg deler ikke representantens syn når det gjelder oppramsingen om at likestillingen har gått feil vei.

Anette Trettebergstuen (A) [11:38:24]: Dette svaret fra statsråden er litt symptomatisk for Høyre- og Framskrittsparti-representantenes og denne regjeringens syn på likestilling. Det holder ikke å dele intensjon. Det holder heller ikke å levere en melding som ramser opp hvilke ut-

fordringer vi har, men ikke kommer med et eneste tiltak som kan gjøre noe med det når man samtidig i den helhetlige politikken setter likestillingen i revers. Det er det ikke bare Arbeiderpartiet som mener – det meste av dem som kan krype og gå som er opptatt av likestilling, er enig med oss i det.

Synes statsråden at det er litt pinlig å bli påtvunget likestillingspolitikk fra opposisjonen og ikke levere selv?

Statsråd Solveig Horne [11:39:04]: Som ansvarlig statsråd på dette feltet er jeg stolt av den likestillingsmeldingen som regjeringen la fram i fjor, og som ble vedtatt i Stortinget. Det ble enstemmig vedtatt over 72 forslag som skal være med og bringe likestillingen videre.

Jeg er glad for at vi ser at kjønnsforskjellene er de laveste siden 2008. Andelen barn i barnehager har økt – den har ikke sunket, slik representanten framhever. Utviklingen i økningen i andel kvinnelige professorer har fortsatt, det er stabilt antall kvinner i styrene, vi har lavere andel kvinner som jobber deltid. De 72 forslagene som et enstemmig storting har vedtatt, og som regjeringen har fremmet i stortingsmeldingen, er forslag som vil dra likestillingen rett vei.

Spørsmål 6

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:40:09]: «I forbindelse med behandlingen av likestillingsmeldingen fattet Stortinget et vedtak der Stortinget ber regjeringen opprette et eget trepartssamarbeid for økt likestilling med partene i arbeidslivet.

Kan statsråden gjøre rede for regjeringens arbeid med oppfølging av dette vedtaket?»

Statsråd Solveig Horne [11:40:30]: Regjeringen ønsker et inkluderende arbeidsliv der likestilling og mangfold står sentralt. Regjeringen har satt søkelyset på utfordringer og har gjennom likestillingsmeldingen kommet med flere tiltak som bidrar til økt likestilling. Vi trenger arbeidslivets parter med oss i det arbeidet. Derfor er det pågående samarbeidet vi har med arbeidslivets organisasjoner, viktig.

Gode samarbeidsarenaer mellom myndighetene og arbeidslivets parter bygger på en solid tradisjon i norsk arbeidsliv og politikk. Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd er en fast møtearena mellom regjeringen og de åtte hovedorganisasjonene i arbeidslivet. Det er i tillegg etablert en arbeidsgruppe for likestilling i arbeidslivet. Dette er en del av trepartssamarbeidet. Denne gruppen er forankret i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd. Arbeidsgruppen blir ledet av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet, og der drøfter partene viktige likestillingspolitiske utfordringer som de senere kan ta opp i rådet. Dette godt organiserte samarbeidet er med på å fremme likestilling mellom kvinner og menn i arbeidslivet.

Det eksisterer altså i dag et velfungerende samarbeid med partene om likestilling i arbeidslivet. Ved å løfte likestilling fram i møter med arbeidslivets parter tydeliggjør regjeringen at likestilling er, på lik linje med andre sentrale tema i arbeidslivet, viktig å ta opp.

Vi har startet arbeidet med å følge opp Stortingets anmodningsvedtak om trepartssamarbeid for økt likestilling med partene i arbeidslivet. I arbeidsgruppen for likestilling i arbeidslivet har vi tatt opp hvordan vi kan arbeide mer effektivt for økt likestilling, og hvordan dagens samarbeid kan videreutvikles. Dette vil også bli tatt opp på Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råds møte i november, der likestilling står på dagsordenen. Jeg vil deretter komme tilbake til Stortinget på egnet måte med hvordan regjeringen vil følge opp anmodningsvedtaket som Stortinget har gjort.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:42:31]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Det høres nesten ut som om dette er et arbeid som har pågått over lengre tid, og det kunne vært interessant å høre med statsråden om hun mener at det anmodningsvedtaket, som et flertall på Stortinget stiller seg bak, var unødvendig. Etter Kristelig Folkepartis syn var det virkelig ikke det, fordi vi ser at det er store lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i arbeidslivet, og at det derfor er helt nødvendig at det ble satt i gang et arbeid.

Statsråden sier at hun vil komme tilbake igjen til Stortinget på egnet måte. Kristelig Folkeparti mener at regjeringen burde utforme krav om tidsplan for partene i arbeidslivet for å rette opp lønnsdiskrimineringen mellom kvinner og menn, slik at lønnsforskjellene reduseres og etter hvert fjernes, og gi det foreslåtte trepartsprogrammet for likestilling i mandat å arbeide med dette. Hva tenker statsråden om det?

Statsråd Solveig Horne [11:43:30]: La meg først få starte med at jeg deler representantens engasjement for at vi trenger å ha et tett og godt samarbeid med arbeidsorganisasjonene og partene i arbeidslivet hvis man skal komme videre innen likestilling i arbeidslivet. Dette rådet har vært siden 2004, da Bondevik II-regjeringen fikk på plass dette samarbeidsforumet. I 2008 ble rådets virkeområde utviklet til å omfatte pensjonspolitiske spørsmål og endret da navn til Arbeidsliv- og pensjonspolitisk råd. Den arbeidsgruppen som skal forberede likestillingssaker til rådet, kom på plass fra 2014. Det vil være naturlig at vi drøfter med partene hvilke tema som er aktuelt for dem å drøfte, og som de mener i samarbeid med myndighetene og arbeidslivsorganisasjonene kan være med og bidra til at likestillingen går framover.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:44:32]: Takk for svaret. Hvis dette rådet har eksistert siden 2004, må jeg jo si at det er ganske skuffende at man ikke har kommet lenger hva gjelder likestillingspolitikk og ikke minst når det gjelder lik lønn for likt arbeid. Men jeg håper jo at regjeringen nå følger opp dette anmodningsvedtaket, og at det settes opp en tidsplan for dette.

Et litt åpent spørsmål: I tillegg til dette, hva ser statsråden for seg kan være den raskeste og beste vei til målet om likelønn? Er det andre tiltak som statsråden ser at man også kunne ha satt ut i livet? Kristelig Folkeparti har tatt til orde for en likelønnsnett. Er det noe statsråden kunne se nærmere på?

Statsråd Solveig Horne [11:45:21]: For å svare på spørsmålet: Det er også veldig mye opp til arbeidslivets parter å diskutere lønn. Det er naturlig at dette også blir

løftet fram som et tema i de møtene som vi har med arbeidslivets parter når vi har likestilling på dagsordenen. Jeg er klar over at det forslaget som representanten tar opp her, ble nedstemt i Stortinget. Det er viktig når vi diskuterer likestilling i arbeidslivet med arbeidslivets parter, at arbeidslivets parter er klar over den rollen de har, og at lønn og arbeidsbetingelser, man har f.eks. diskriminering på arbeidsplassen, også blir løftet inn i arbeidet med partene.

Så dette er et råd som har eksistert. I anmodningsvedtaket står det at Stortinget ber regjeringen opprette et eget trepartssamarbeid. Det er allerede et velfungerende trepartssamarbeid i dag, men vi vil komme tilbake til hvordan dette kan videreutvikles og styrkes.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jan Bøhler til statsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av statsministeren.

Jan Bøhler (A) [11:46:46]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren, som det ble i dag da:

«Etter brannen på Scandinavian Star i 1990 ble Erik Mørk Andersen utpekt som gjerningsmann av politiet, og i St.meld. nr. 63 for 1991-92: «Det anses som overveiende sannsynlig at brannen ble anstiftet av en passasjer som selv omkom», jf. side 1, på side 14 er han identifisert. På Scandinavian Star-pressekonferansen 9. august sa politiet i Oslo at de «vil understreke at det heller ikke foreligger bevismessig grunnlag verken da eller nå for å utpeke han som gjerningsmann».

Vil regjeringen etter dette gi Andersens familie en beklagelse?»

Statsråd Bent Høie [11:47:42]: Spørsmålet er opprinnelig rettet til statsministeren, men det er besluttet at justis- og beredskapsministeren svarer på vegne av regjeringen, og jeg svarer på vegne av justis- og beredskapsministeren.

Brannen på passasjerskipet Scandinavian Star skjedde natt til lørdag den 7. april 1990. Riksadvokaten besluttet samme dag at Oslo politikammer skulle forestå en nødvendig politietterforskning i forbindelse med brannen. Etter en omfattende etterforskning henla riksadvokaten saken ved påtegning av 11. mars 1991. Der het det bl.a.:

«Etterforskningen har avdekket at det er bare én person som kan mistenkes for ildspåsettelsen, nemlig dansk statsborger, f. 030852. . omkom i brannen, og det er ikke mulig å komme videre i etterforskningen mot ham. I forhold til brannstiftelsen blir derfor saken å henlegge etter bevisets stilling.»

Dette framgår på side 14 i St.meld. nr. 63 for 1991-1992 Om brannulykken på passasjerfergen Scandinavian Star.

I innledningen til samme stortingsmelding heter det:

«Det regnes som overveiende sannsynlig at brannene ble anstiftet av en passasjer som selv omkom.»

Som det framgår av hva jeg har gjengitt fra stortingsmeldingen, er ikke den danske statsborgeren identifisert i dette dokumentet utover at vedkommendes fødselsdato er inntatt. Han er ikke navngitt.

Politimesteren i Oslo anbefalte i juni 2014 at deler av Scandinavian Star-saken ble gjenopptatt med begrenset etterforskning. Etter gjennomført etterforskning henla politiet på nytt – denne gangen under henvisning til manglende bevis. Denne påtaleavgjørelsen er påklaget slik at endelig påtalevedtak ennå ikke foreligger.

Behandlingen av enkeltsaker på straffesaksfeltet hører under påtalemyndigheten, som ledes av Riksadvokaten. I sin behandling av enkeltsaker kan ikke påtalemyndigheten instrueres av politiske myndigheter. Statsråder bør derfor avstå fra ytringer som kan oppfattes som stillingtaken i eller vurdering av påtalemessige spørsmål i enkeltsaker. Dette gjelder ikke minst hvor endelig påtalevedtak ennå ikke foreligger.

Dersom påtalemyndigheten i forbindelse med behandlingen av klagen over den nye henleggelsesbeslutningen endrer oppfatning av den danske statsborgerens forhold i saken, legger jeg til grunn at hans status i saken endres i samsvar med god påtalepraksis.

Som det framgår av hva jeg sa innledningsvis, viste stortingsmeldingen til Riksadvokatens påtaleavgjørelse i 1991. Dette innebar formentlig ikke en stillingtaken til påtalespørsmålet, men fremstår som en referanse til hva som på det tidspunktet forelå av opplysninger om utfallet av politiets etterforskning.

Høyesterett skal i desember behandle spørsmålet om den danske enken og hennes sønn kan begjære rettergangsskritt til avkreftelse av mistanken mot avdøde, jf. straffeprosessloven § 241. Tingretten og lagmannsretten har kommet til at retten etter denne bestemmelsen bare tilligger mistenkte selv, ikke etterlatte. Enken har dermed ikke fått medhold. Høyesteretts ankeutvalg har besluttet at saken skal behandles i avdeling.

Jan Böhler (A) [11:50:51]: Jeg takker for svaret.

Det nye nå er at det den 9. august kom en endelig politirapport etter en grundig gjennomgang i løpet av halvannet års tid av etterforskningen i denne saken, hvor man konkluderer så klart som det jeg siterte. I St.meld. nr. 63 for 1991–1992 sies det jo aktivt i den daværende regjeringens egen tekst: «Det regnes som overveiende sannsynlig at brannene ble anstiftet» osv. Og den som skal ha anstiftet brannen, er oppgitt senere i meldingen med fødselsdato, «dansk statsborger., f. 030852. . omkom i brannen», som er omtalt i media gang på gang på gang, så det var ingen tvil om at vedkommende ble reelt sett identifisert. Det er viktig for oss i Norge å vise at vi er en rettsstat som også tar følgene av det når det slås fast at det er blitt begått feil overfor personer. Jeg vil gjerne be statsråden om å presisere mer hva som ligger i svaret.

Statsråd Bent Høie [11:52:04]: Ja, og en viktig del av det å være en rettsstat er også å ha et veldig klart skille mellom politiske myndigheter og påtalemyndigheter og domstol. Det har jeg også redegjort for i mitt opprinnelige svar. Jeg mener på bakgrunn av det jeg har redegjort for, at det ikke er naturlig å gi en særskilt offentlig beklagelse i en sånn sak. Jeg føler også at Stortinget faktisk har nedsett en granskingskommisjon som innen 1. juni 2017 bl.a.

skal vurdere om de faktiske forhold som det er blitt redegjort for under Stortingets tidligere behandling, bl.a. i St.meld. nr. 63 for 1991–1992, som det er referert til, gir et korrekt og fyllestgjørende bilde av saken.

Det er også grunn til å bemerke at stortingsmeldingen som det vises til i spørsmålet, ble lagt fram av Utenriksdepartementet 19. juni 1992. Det var under Gro Harlem Brundtlands tredje regjering. På det aktuelle tidspunktet for framleggelsen var Thorvald Stoltenberg utenriksminister og Kari Gjesteby justisminister – begge fra spørsmålsstillerens eget parti. Disse står selvfølgelig fritt til å gi uttrykk for hvordan de i dag vurderer den framstillingen som er gitt i deres stortingsmelding fra 1992.

Jan Böhler (A) [11:53:09]: Takk igjen for svaret.

Mitt poeng er nettopp at man i den stortingsmeldingen ikke skiller klart mellom domstolens rolle og lovgivende myndighets rolle – altså Stortingets rolle – og regjeringens rolle, fordi man i sin egen tekst, på side 1, sier:

«Det regnes som overveiende sannsynlig at brannene ble anstiftet av en passasjer» osv.

Hvis man bare hadde sitert Riksadvokaten senere i tekst, er det noe annet enn at man aktivt på side 1 trekker en slik konklusjon. Den gangen skilte man ikke godt nok mellom det som den dømmende myndighet – rettsapparatet – gjør, og det som er Stortingets og regjeringens rolle. Så det er det skillet som vi kunne fått klargjort nå.

Når det gjelder granskingskommisjonen her på Stortinget, handler den ikke om etterforskningen. Den handler om myndighetenes behandling av saken. Etterforskningen er behandlet i den rapporten som kom nå.

Statsråd Bent Høie [11:54:16]: Akkurat. Spørsmålet handler også om nå å gi en politisk beklagelse for noe som sto i et politisk dokument, og jeg har svart på hva som er regjeringens syn på det. Da politiet etterforsket Scandinavian Star-brannen, var det et ledd i behandlingen av en enkeltsak på straffesaksområdet. Politiske myndigheter kan ikke instruere i behandlingen av enkeltsaker på dette området. Det er verken riktig eller naturlig at en da fra politisk hold skal beklage noe som har skjedd i forbindelse med en etterforskning som ble ledet av en uavhengig påtalemyndighet. Skal en gjøre en politisk vurdering av det som står i stortingsmeldingen, er det nærliggende at det er de statsrådene som hadde ansvaret på den tiden, som eventuelt må vurdere det, ut ifra det som var datidens situasjon, eller så kan Stortinget selvfølgelig gjøre det de ønsker i forbindelse med behandlingen av sin sak.

Spørsmål 7

Fra representanten Ketil Kjenseth til helse- og omsorgsministeren: «28. mai i år vedtok medlemslandene i WHO et mål om at hepatitt C skal utryddes innen 2030. Helse- og omsorgsdepartementet har lagt fram en nasjonal strategi mot hepatittinfeksjoner. Både fra sykehus og brukerorganisasjoner på rusfeltet har det kommet kritikk av at den nasjonale strategien både opererer med feil tall på nysmitte, og at Norge ikke følger opp forpliktelsene overfor WHO med å utrydde hepatitt C i Norge innen 2030.

Mener statsråden at den nasjonale strategien mot hepatittinfeksjoner vil utrydde hepatitt i Norge innen 2030?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 8

Kjersti Toppe (Sp) [11:55:30]: «Sjukehusstreiken blir av flere omtalt som ei total tillitskrise. Tvungen lønsmenned løyser ikkje dette grunnleggande problemet. Strid og konflikt påverkar arbeidsmiljøet og er ein trussel for pasienttryggleiken ved sjukehusa våre. Helsedirektoratet har i ein nyleg nasjonal undersøking påvist dårlege samarbeidsklima ved svært mange norske sjukehus og sjukehusavdelingar. Det trengs derfor handling.

Kva vil regjeringa gjere konkret for å løyse opp i tillitskrisa som konflikten er eit resultat av?»

Statsråd Bent Høie [11:56:05]: En arbeidskonflikt og effekten av den kan ofte være krevende. Jeg ser at det er en krevende situasjon med sterke synspunkter og meninger. På vegne av pasientene er jeg glad for at sykehusene nå er i drift igjen. Nå er det viktig at ledere og ansatte i sykehusene bidrar til et godt og konstruktivt samarbeid.

Rikslønnsnemnda skal ta stilling til innholdet i ny tariffavtale. Partene er Akademikerne og Spekter. Med bakgrunn i arbeidslivets spilleregler kan ikke jeg som helse- og omsorgsminister opptre på en måte som kan oppfattes som et forsøk på å påvirke Rikslønnsnemnda.

Jeg ønsker å styrke tilliten mellom ledere og ansatte i sykehusene. Vi skal ha et arbeidsmiljø i sykehusene som er preget av åpenhet, kvalitet, trygghet og respekt. Det skal være en god meldekultur som bidrar til utvikling, læring og god pasientsikkerhet, og stor takhøyde for engasjement, debatt og ytring.

Jeg har det overordnede ansvaret for sykehusene. Ledelse, arbeidsmiljø, tillit og pasientsikkerhet er tema som jeg tar på største alvor. Derfor har jeg bedt om en forsterket innsats fra sykehusene når det gjelder arbeidsmiljø og pasientsikkerhet. I foretaksrådet 12. januar ba jeg de regionale helseforetakene «om å videreføre arbeidet for å bedre pasientsikkerheten og se dette i sammenheng med helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid». På styreseminaret for helseregionene 16. februar og i brev av 16. mars konkretiserte jeg dette ytterligere. De regionale helseforetakene orienterte om arbeidet i et felles oppfølgingsmøte 22. juni, og i oppfølgingsmøtet som skal være nå 25. oktober, er lederopp-læring og lederstøtte for å legge til rette for åpenhet og dialog i sykehusene et viktig tema. Da skal det også orienteres om hvilke planer og tiltak helseregionene har for å ta igjen etterslepet i pasientbehandling som streiken medførte.

Resultatene fra pasientsikkerhetsprogrammet I trygge hender i 2014 viser at minst 44 pst. av behandlingshetene i sykehusene har et arbeidsklima som gir økt risiko for uønskede hendelser. Jeg har bedt helseregionene om å bruke denne kunnskapen i sitt forbedringsarbeid. Det skal gjennomføres en ny kartlegging av pasientsikkerhetskulturen i 2017.

Som jeg tidligere har sagt vil helseregionene i neste uke gi en orientering om hvordan de har fulgt opp de kravene

jeg har stilt så langt. Jeg vil deretter ta stilling til om det er behov for å stille ytterligere krav om nye tiltak.

Kjersti Toppe (Sp) [11:58:35]: Takk for svaret. Eg har forståing for at statsråden ikkje kan gå inn i streiken eller arbeidskonflikten, men dette er ikkje kva arbeidskonflikt som helst. Ein kan løysa streiken med tvungen lønsmenned, men tillitskrisa, som dette vert omtalt som, kan ikkje løysast med tvang. Der dreier det seg ikkje om pengar, men om prinsipp – om å krevja innflytelse på eiga arbeidstid, på vaktordningar og lengda på arbeidstida.

Spørsmålet mitt er om statsråden generelt kan seia at han meiner at arbeidstid er ei individuell sak, eller om at han vil arbeida for eit helsevesen der arbeidstid vert regulert gjennom lov eller forskrift, slik at helsearbeidarane vert sikra eit kollektivt vern.

Statsråd Bent Høie [11:59:36]: Det er selvfølgelig slik at arbeidstid i sykehus, som i alle andre sektorer i Norge, skal være regulert gjennom lov, forskrift og tariffavtale. Det er nettopp det en har valgt som den norske modellen. En har altså noen rammer som Stortinget og regjeringen bestemmer. Så sier en også at en har organisasjoner, og det er avhengig av organisasjonens størrelse og organisasjonsgrad. Dess sterkere organisasjonene på arbeidstakersiden er, dess større mulighet har en gjennom tariffavtale til å avtale andre regler innenfor, og unntaksregler knyttet til, lov og forskrift. Det er veldig viktig at det er et spørsmål nettopp mellom disse partene, for hvis en da fra politisk myndighet utover det å fastsette lov og forskrift også skulle gått inn og gitt føringer og blandet seg inn i forhandlingene om tariffavtalen, hadde vi ødelagt det jeg tror vi alle sammen opplever som en viktig del av den norske modellen.

Kjersti Toppe (Sp) [12:00:40]: Takk for det. Denne konflikten, som frå mange hald vert omtalt som å ha bakgrunn i ei tillitskrise i helsevesenet, har ført til den sjukehusstreiken som har vart lengst i sjukehusa våre nokon sinne. Han har samla heile arbeidstakersida, ikkje berre legane. Sjukehus er kunnskapsbedrifter som er heilt avhengige av at ein har tillit til tenestene. Dersom måten helsevesenet er leia på – manglande lokal leiing f.eks. – gjer at ein over tid får ein manglande tillit mellom dei som jobbar der og leiinga, er det noko som også må bekymra helseministeren. I svaret viste han til pasientsikkerhetsarbeid i openheitskultur, det er bra. Men utover det, kva vil statsråden gjera for å sikra at det vert større tillit mellom dei som jobbar, og leiinga på norske sjukehus?

Statsråd Bent Høie [12:01:44]: Som spørsmålsstilleren antyder i sitt spørsmål, og som jeg også trekker opp i mitt svar, er det ikke slik at denne diskusjonen har oppstått under og i etterkant av denne konflikten, men det har vært et tema som har vært oppe til diskusjon over tid. Det er også en av grunnene til at jeg, lenge før det var kjent at det skulle bli en konflikt knyttet til årets tariffoppgjør, ga et konkret oppdrag til helseregionene på dette området, fordi jeg mener at vi har – og det viser pasientsikkerhetsarbeidet og undersøkelsen – en utfordring knyttet til åpenhet, kultur og ledelse i sykehusene våre. Det er en utfordring som jeg i høyeste grad anerkjenner, og derfor har jeg satt i gang et arbeid knyttet til det. Jeg opplever også

at representanten er opptatt av det temaet – på samme måte som meg. Det er selvfølgelig krevende nå når vi fortsatt formelt sett er i en konfliktsituasjon, å klare å håndtere den langsiktige utfordringen. Og det skal jeg gjøre – uten å bli oppfattet som om jeg blander meg inn i noe som er en rettmessig konflikt mellom to parter i arbeidslivet.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kari Henriksen til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren, som er borteist.

Kari Henriksen (A) [12:03:07]: «Justissektoren er langt unna likestillingsmål statsråden sier han vil nå, og situasjonen for kvinner i fengsel er alvorlig. Mens mannlige innsatte blir tilgodesett med flere millioner kroner årlig til soning i Nederland, strupes budsjettene for innsatte i Norge, og rammer kvinnelige innsatte. Arbeiderpartiet kompenserte Bredtveit for den såkalte ABE-reformen i 2016-budsjettet, og har fulgt opp flere av punktene i rapporten om kvinners soningsforhold.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre soningen for kvinner i fengsel?»

Statsråd Bent Høie [12:03:41]: Jeg vil innledningsvis takke representanten Kari Henriksen for at hun igjen tar opp et viktig tema i norsk kriminalomsorg. Jeg er helt enig i at soningsforholdene for kvinner er et viktig tema. Kvinner og menn skal ha likeverdige forhold under straffegjennomføringen, og kvinner har krav på et tilrettelagt tilbud på lik linje med menn.

Representanten Henriksen har også tidligere argumentert med at mannlige innsatte blir tilgodesett med flere millioner årlig til soning i Nederland, og at dette går ut over kvinnelige innsatte. Dette må bero på en åpenbar misforståelse. Plassene vi leier i Nederland, gir bedre tilgang til soningsplasser i Norge. Nettopp dette gjør at vi får frigjort plasser for kvinner i særskilte avdelinger og en bedre tilrettelegging av soningsplasser for kvinner. Hvis vi hadde hatt et sterkere press på soningsplassene vi har i Norge, ville forholdene for kvinner ikke vært bedre – snarere tvert imot. Det vi har oppnådd med å ha fengselsplasser i Nederland, er at presset på norske fengselsplasser er dramatisk redusert. Soningskøen er redusert fra over 1 200 dommer da regjeringen tok over, til 334 dommer nå i starten av oktober, oversitting i politiarrest har blitt betydelig redusert, soningskøen for kvinner er mye kortere, og vi har en mer effektiv straffegjennomføring.

Et lavere press på soningsplasser i Norge har bidratt til at vi i denne regjeringen har gjort mye for å bedre forholdene for kvinnelige innsatte.

Vi har allerede gjort om Kragerø fengsel til et eget kvinnefengsel, og vi følger opp med å gjøre om avdeling G ved Kongsvinger fengsel til en kvinneavdeling fra nyttår. Ved å opprette egne fengsler eller egne atskilte fengselsavdelinger for kvinner vil det lettere kunne legges til rette for nettopp kvinners behov.

Kriminalomsorgsdirektoratet arbeider med en kvinnesoningsstrategi som skal foreligge i løpet av året. Departementet vil følge opp tiltakene når strategien foreligger.

Regjeringen har også foreslått å omorganisere kriminalomsorgen fra dagens tre nivåer til to nivåer, uten regioner. Jeg er opptatt av en organisering som tilrettelegger for oppfølging av kvinnelige innsatte og domfeltes særlige utfordringer og behov. Regjeringen har derfor foreslått å etablere en spesialenhet med særskilt ansvar for soningstilbud til kvinner i hele landet. Denne enheten vil ha spesialkompetanse på denne innsattegruppen, bl.a. innen helse, utdanning, arbeid og ikke minst omsorg for barn. Dette forslaget er nå til behandling i Stortinget.

Kari Henriksen (A) [12:06:07]: Takk for det, og takk for svaret. Jeg er enig i at det er gjort en del, men jeg kan ikke forstå argumentasjonen om at en utveksling av plasser nødvendigvis fører til bedre kvalitet. Det vi ser er resultatet i norsk kriminalomsorg, i Nederland ser det ut til å fungere bedre, er at antallet voldsepisoder og trusler øker, det er større grad av utrygghet, ansatte klager – på alvorlige episoder, som også blir anmeldt. Det som jeg leser av budsjettet, er at i justisbudsjettet er det ikke nevnt med ett ord i satsingsområdene at kvinner skal få det bedre. Det er omtalt i budsjettproposisjonen – ja, og det er bra, men det er altså ikke nevnt et ord om at kvinner er en spesiell satsing når det kommer til budsjett. Så nå kan jeg jo spørre helseministeren om han har lagt inn noen penger på sitt budsjett som er øremerket kvinner i fengsel.

Statsråd Bent Høie [12:07:12]: Jeg tror at det som jeg svarte på representantens opprinnelige spørsmål, viser at den motsetningen som representanten prøver å trekke opp mellom det å kjøpe soningsplasser i Nederland og kvinners situasjon, er en konstruert motsetning. Det vil faktisk ha den motsatte effekten – det er jo helt åpenbart at redusert press på norske soningsplasser har gitt rom for den typen forbedringer i soningsforhold for kvinner som jeg redegjorde for, både med tilbudet ved Kragerø fengsel og på avdeling G ved Kongsvinger fengsel. Hvis justisministeren mente at situasjonen for norske kvinner i fengsel var god nok, hadde jeg forstått kritikken, men det er jo tvert imot. Det er årsaken til at en har bedt om å lage en egen kvinnesoningsstrategi, som vil foreligge i løpet av året, og at regjeringen i den saken som vi har til behandling i Stortinget, har foreslått å etablere en spesialenhet med særlig ansvar for soningstilbudet til kvinner i hele landet.

Kari Henriksen (A) [12:08:22]: Nå sender vi ut 21 mill. kr bare som en valutakorreksjon som går til inngenting, egentlig, og det er fra budsjettet til kriminalomsorgen. Poenget er at når det også blir færre kvinner som sitter i fengselsavdelinger, får de faktisk et redusert tilbud fordi det blir vanskeligere å få logistikken til å gå i hop. Når du skal velge mellom å få ti menn til en aktivitet og én kvinne, med samme antall ansatte, er det ofte kvinnene som blir tapere når det gjelder rehabilitering, og det er det som er mitt poeng. Det samme gjelder for helsetjenester.

Jeg kan bare avslutte med å si – siden det er en stand-in statsråd – at jeg vil innstendig oppfordre helseministeren til å snakke godt med justisministeren for å få hevet tiltak

til kvinner i fengsel når det gjelder både helse og rehabilitering, for det er noe disse kvinnene trenger. Det er riktig at dette ikke er noe som har skjedd nå, men det kan forbedres, og da er det regjeringa som er i posisjon til det.

Statsråd Bent Høie [12:09:29]: Jeg kan forsikre representanten om at er det en annen statsråd som jeg har et nært og tett samarbeid med om alle forhold som ligger mellom helsefeltet og justisfeltet, så er det nettopp justisministeren. Vi har faste oppfølgingsmøter og løser saker oss imellom kontinuerlig.

Så er jeg enig i at det er et poeng å ha felles soningsforhold for kvinner nettopp for å kunne gi kvinner et bedre innhold i soningen, og det er grunnen til at en har etablert Kragerø fengsel som et eget kvinnefengsel og nå også får gjort om en egen avdeling ved Kongsvinger fengsel til en kvinneavdeling, nettopp for å kunne gi et bedre tilrettelagt tilbud. Men dette er ikke nok, og derfor vil det også bli etablert en egen spesialenhet for dette i den nye organiseringen og laget en egen strategi. Så vi er helt enige om at vi har utfordringer fortsatt knyttet til soningsforholdene for kvinner, men denne regjeringen og justisministeren har virkelig tatt tak i dette.

Spørsmål 10

Fra representanten Stein Erik Lauvås til forsvarsministeren:

«Når Rygge sivile lufthavn legges ned 1. november, må Luftforsvaret ta tilbake ansvaret for brann og redning slik at den luftoperative virksomheten kan ivaretas. Regjeringen har i sitt forslag til statsbudsjett for 2017 foreslått 40 millioner kroner til dette. Da Rygge sivile lufthavn overtok dette ansvaret, så skjedde det i form av virksomhetsoverdragelse.

Hvorfor legger ikke departementet opp til en tilsvarende virksomhetsoverdragelse når oppdraget nå må tilbake til Luftforsvaret?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake. Vi går da tilbake til spørsmål 3.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Rasmus Hansson til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av kunnskapsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er borteist.

Rasmus Hansson (MDG) [12:11:04]: Spørsmålet som er rettet til miljøministeren, og skal besvares av kunnskapsministeren, lyder som følger:

«Da Norge tok inn EUs direktiv, ble det gjort et anslag på kostnad hvor vi nå har et etterslep på 300 millioner kroner og ett år igjen av planarbeidet. Stortinget gjorde et enstemmig vedtak om å innføre vanddirektivet og innlemmelse i EØS-avtalen med finansieringsbehovet og den finansieringen som ble anslått i regjeringsproposisjonen.

Hvordan vil regjeringen oppnå målene i EUs vanddirektiv uten å gi de nødvendige midlene til det lokale arbeidet?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:11:44]: Vannforvaltningsplanene for 2016–2021 ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 1. juli 2016. Det er satt miljømål for alle elver, innsjøer, kystvann og grunnvann i Norge. Planene er et resultat av mange års arbeid utført i de elleve vannregionene. Det skal nå gjennomføres miljøforbedrende tiltak på en rekke områder.

Gjennomføring av konkrete miljøforbedrende tiltak skal generelt dekkes i tråd med forurenser betaler-prinsippet. Kommunenes kostnader til miljøforbedrende vann tiltak skal normalt dekkes gjennom kommunale vann- og avløpsavgifter.

Bevilgningen til vannmiljøarbeidet over Klima- og miljødepartementets budsjett de siste ni årene, fra 2008 til 2016, utgjør til sammen over 550 mill. kr. Bevilgningen til slike tiltak er økt med 58 mill. kr i perioden 2015–2016.

Mye av det gode arbeidet i vannforvaltningsplanene som nå er godkjent, er gjort av det lokale nivået, i de såkalte vannområdene. Deler av bevilgningene over statsbudsjettet har vært fordelt til dette nivået for å styrke deltakelsen og innflytelsen på planarbeidet. Regjeringen vil i 2017 i hovedsak videreføre denne praksisen.

Rasmus Hansson (MDG) [12:13:04]: Jeg takker for svaret, men konstaterer at finansieringsplanen som ble lagt til grunn i Stortinget for gjennomføring av vannforskriften, ikke er fulgt opp. Ifølge KS er det i dag et akkumulert underskudd på omtrent 360 mill. kr knyttet til denne jobben, og det kan jeg også bekrefte at har vært meldt inn fra vannregionene hvert år i hele denne perioden.

Jeg kan også vise til at staten, som statsråden påpeker, har godkjent vannregionsplanene. Den gjennomføringen betinger økt statlig innsats, men er altså ikke med i statsbudsjettet.

Så med statlig godkjente vannregionsplaner og tiltak som skal gjennomføres, kommer regjeringen til å legge fram en ny finansieringsplan for vannregionplanene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:13:59]: Hva som er de fremtidige planene til regjeringen, må klima- og miljøministeren eventuelt komme tilbake til.

Når det gjelder spørsmålet fra representanten Rasmus Hansson om hva som er gjort, redegjorde jeg for det i mitt svar. Det er to elementer i det svaret. Det ene er at også her legger vi til grunn et forurenser betaler-prinsipp. Vi vet at kommunene vil ha kostnader med det som er et kraftig løft for vannmiljøet i Norge, men det skal normalt dekkes gjennom kommunale vann- og avløpsavgifter.

Klima- og miljødepartementet har et budsjett som har økt kraftig over de siste ni årene. I dag utgjør det 550 mill. kr. Bevilgningen til tiltak er økt med 58 mill. kr i perioden 2015–2016 og blir i hovedsak videreført til neste år, så basert på det vil det ikke være riktig å si at her ligger det ikke penger fra regjeringens side.

Rasmus Hansson (MDG) [12:15:05]: Jo, jeg tror det er riktig å påpeke at den finansieringsplanen som er vedtatt, faktisk ikke er synlig fulgt opp i statsbudsjettet. Som statsråden selv refererte, er det vedtatt at det skal oppnås

god miljøtilstand i både vann og vassdrag og fjorder og kystvann innen 2021. Dette skal være en helhetlig forvaltning, og den skal følge nye administrative grenser som dekker nedbørsfeltene.

Spørsmålet blir da: Kan statsråden med den faktiske finansieringssituasjonen, på vegne av miljøstatsråden og regjeringen, garantere at alle norske vann og vassdrag og fjorder og kystvann vil ha oppnådd god miljøtilstand innen 2021, som altså er formålet med vannforskriften?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:16:03]: Dagens etterslep vil med dagens bevilgningsnivå være innhentet i løpet av 2019. Så har vi også tiltak for å oppnå miljømål som skal være operative innen utgangen av 2018. Der er sektormyndighetene forpliktet til å vurdere alle foreslåtte tiltak og velge dem som gir best resultat. Jeg har tro på at den prosessen som er satt i gang, vil lede frem til det målet.

Så er det, som jeg sa i mitt første svarinnlegg, også her slik at vi bruker et forurenser betaler-prinsipp. Likevel bevilger vi også noe ekstra til særskilte temaer, som f.eks. krypsiv, elvemusling, elverestaurering og pilotprosjekter i landbruket.

Spørsmål 11

Gunvor Eldegard (A) [12:17:00]: Eg har lyst til å be statsråden svara på eit spørsmål:

«Eg syner til Innst. 228 S for 2015-2016, vedtak 604; «Stortinget ber regjeringen utrede utforming og innføring av ekstrapoeng til gutter og jenter som søker på linjer på videregående skoler der det er for eksempel 80 prosent eller mer av det motsatte kjønn, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Kva plan har statsråden for dette?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:17:38]: Jeg setter pris på spørsmålet. Det er helt riktig, det som er premisset her, at norske gutter og jenter velger i stor grad kjønnsstradisjonelt i sine utdannings- og yrkesvalg. Gutter velger f.eks. i større grad yrkesfaglige utdanningsprogram, jenter i større grad studiespesialisering. Vi så igjen at gutter i mye større grad velger bygg- og anleggsteknikk og elektrofag, mens jenter velger helse- og oppvekstfag og design og håndverk.

Det store flertallet får innvilget førstevalget sitt når de søker inntak til Vg1. Årsaken til ujevn kjønnsdeling på enkelte utdanningsprogram er først og fremst elevenes søkemønster. Et kvoteringsystem vil derfor trolig ha begrenset effekt på kjønnsfordelingen, men det kan selvfølgelig ha noe effekt, så jeg vil ikke utelukke at reglene for inntak til videregående opplæring kan bidra til bedre kjønnsbalanse i ulike fag.

Nasjonale regler om kvotering ved inntak til videregående opplæring vil bryte med den tankegangen som har ligget til grunn i dagens regler om inntak, hvor fylkeskommunen dimensjonerer og søkerne rangeres etter poeng. Det betyr at vi må, som Stortinget også har bedt om, bruke litt tid på en utredning, og det må gjøres grundig. I samarbeid med Utdanningsdirektoratet skal vi utrede hvordan reglene for inntak kan bidra til bedre kjønnsbalanse i vide-

regående opplæring, og vi vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Den konkrete bestillingen til Utdanningsdirektoratet vil gå i disse dager – altså ikke i dag, men i løpet av kort tid.

Gunvor Eldegard (A) [12:19:17]: Eg vil takka for svaret. For det første må eg seia at det kan jo ikkje vera så veldig vanskeleg, for det har fungert, f.eks. på 1980-talet. Då var kunnskapsministeren sikkert ganske ung, men det har fungert før. Eg tenkjer det er mogleg å gjera dette, og eg er glad for at det vert sett i gang.

Men eg har lyst til å ta ei lita utfordring som kjem etterpå, for når først jentene og gutane har valt utradisjonelt, er det utruleg viktig at me følgjer dei opp. Før i tida var det ein likestillingsansvarleg i kvar fylkeskommune, og dei følgde opp og hadde det som ansvar. I dag er det sånn at dersom nokon er interessert i likestilling, kan det skje ganske mykje, f.eks. i Møre og Romsdal, som har veldig gode tiltak – Sør-Trøndelag òg, for den del. Men dersom det er fylke der det ikkje er nokon som har spesiell interesse for det, skjer det faktisk ingen ting. Eg tenkjer at me må ha tilbake ein likestillingsansvarleg i fylkeskommunane. Kva tenkjer statsråden om det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:20:21]: Jeg er enig i at fylkeskommunene, som har ansvar for de videregående skolene, også må tenke likestilling, og at når det er en overordnet, tverrpolitisk målsetting at vi ønsker mer kjønnsutradisjonelle utdanningsvalg, og det samme politiske flertallet sitter i alle fylkeskommuner – for jeg tror ikke det er noen partier som er uenig i det – må de også ta den jobben. Men jeg tror ikke at det å ha et nasjonalt pålegg om å ha en bestemt stilling som jobber med likestilling i hver fylkeskommune, er den riktige måten å gjøre det på. Det er veldig fint hvis noen fylker har det, eller helt greit, men jeg tror ikke et nasjonalt pålegg om det er fornuftig. Jeg mener også at det er viktig hva vi gjør bl.a. når vi styrker programmer og kampanjer for å rekruttere jenter til teknologifag f.eks., og bygger opp under det viktige arbeidet som også partene gjør med kjønnsutradisjonelle utdanningsvalg.

Gunvor Eldegard (A) [12:21:26]: Eg registrerer at statsråden seier at det ikkje er viktig med noko nasjonalt pålegg. Men då tenkjer eg: Kva skal ein gjera då? Dersom ministeren seier at han faktisk er oppteken av at det skal vera likestilling i fylkeskommunane, og at det skal vera likestilling i dei vidaregåande skulane, må me ha eit forslag til kva me kan gjera. For eg trur ministeren er ganske einig med meg i at me vil ha behov for mange fagarbeidarar i framtida, dyktige fagarbeidarar. Viss me skal få dei dyktigaste, treng me både gutar og jenter. Og som ministeren òg sa som innleiing, tek ein veldig tradisjonelle val: 3–4 pst. jenter på bil og elektro, endå mindre på bygg og maskin. Når ein snakkar om likestilling, kan det verka som om det berre handlar om jenter og teknologi, og om høgskule- og ingeniørfag eller motsett, men det er veldig lite fokus på yrkesfag. Eg lurar på kva ministeren tenkjer om dette.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:22:30]: Jeg oppfatter det vel snarere tvert imot, at der vi har hatt mest oppmerksomhet knyttet til likestilling, er nettopp på yr-

kesfagene, for det er der vi ser den største skjevfordelingen – både ved at flere jenter velger studieforberedende enn yrkesfag, og ved at det er så veldig tydelig innenfor de forskjellige yrkesfaglige studieprogrammene. Jeg mener også at når representanten spør hva vi skal gjøre da, er det et spørsmål om å ta utgangspunkt i hva Stortinget har bedt oss om å gjøre noe med og utrede. Det er naturlig at jeg som statsråd i et parlamentarisk system følger opp det Stortinget har bedt om. Jeg har ikke fått noen bestilling på at vi skal utrede eller kreve en likestillingsansvarlig i hvert fylke.

Det siste poenget mitt er at vi må være ærlige om hva utfordringene er, for problemet her er jo ikke at det er noe feil med den formelle likestillingen. Det er at når gutter og jenter får velge, velger de kjønnsstradisjonelt.

Spørsmål 12

Trond Giske (A) [12:23:46]: «Søkingen til mange studier og linjer er fortsatt kjønnsdelte, og utdanningsvalgene tradisjonelle. Få menn utdanner seg innen de store helse- og omsorgsyrkene og flere pedagogiske fag og få kvinner innen noen av de teknologiske og matematisk-naturvitenskapelige fagene. Kjønnsdelingen er også tydelig i videregående opplæring. Dette påvirker det fremtidige arbeidslivet da grunnlaget legges i skole og utdanning.

Hva er statsrådets løsninger for mer likestilling og bedre kjønns sammensetning i studier og arbeidsliv?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:24:16]: Som i forrige spørsmål er jeg enig i mye av problembeskrivelsen. Jeg er også enig i at likestilling er et viktig mål, og vi følger opp arbeidet med likestillingsmeldingen og Stortingets vedtak i den forbindelse.

Når det gjelder videregående opplæring, viser jeg til mitt svar til representanten Eldegard om at det store flertallet av søkere til videregående opplæring får innvilget førstevalget sitt, og at årsaken til ujevn kjønnsfordeling på enkelte utdanningsprogram først og fremst skyldes elevenes søkemønster, altså hva elevene velger. Det betyr ikke at det er uproblematisk, men det er bare greit å vite nøyaktig hvor problemstillingen er.

Opptak til høyere utdanning reguleres i forskrift fastsatt av Kunnskapsdepartementet, og den forskriften gir departementet fullmakt til å bestemme at det for søkere av det kjønn som er klart underrepresentert blant studenter eller yrkesutøvere fra vedkommende utdanning, kan gis 1 eller 2 tilleggspoeng. Slike tilleggspoeng har tradisjonelt vært brukt for å rekruttere kvinner til teknologiske og andre mannsdominerte studier. Fra 2004 har menn fått 2 tilleggspoeng ved opptak til veterinær- og dyrepleierutdanningen.

Ved behandlingen av likestillingsmeldingen fra Barne- og likestillingsdepartementet fattet Stortinget vedtak om å be regjeringen «utrede utforming og innføring av ekstrapoeng til gutter og jenter som søker på studier der det er for eksempel 80 prosent eller mer av det motsatte kjønn, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

Med utgangspunkt i det vedtaket har jeg bedt universitetene og høyskolene om å spille inn forslag til flere utdanninger som vil kunne ha behov for slike tilleggspoeng for å oppnå bedre kjønnsbalanse. Vi er også i dialog med sek-

toren, gjennom NTNU og Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning, om oppfølging av anmodningsvedtakene fra Stortinget.

Tilleggspoeng for underrepresentert kjønn vil bare ha betydning der hvor det er flere søkere enn antall studie-plasser. Til studier der alle kvalifiserte søkere får tilbud om studie-plass, må det tas i bruk andre midler. Jeg kan f.eks. nevne barnehagelærerutdanningen. Det er en utdanning med overvekt av kvinner der de fleste kvalifiserte søkerne får studie-plass, og der det er lite hensiktsmessig å gi tilleggspoeng. Antallet menn som søker utdanningen, har hatt en jevn stigning i de senere årene grunnet informasjon og holdningsskapende arbeid.

Regjeringen kan ikke alene endre tradisjonelle utdanningsvalg. Dette er en problemstilling som vi må løse i fellesskap. Arbeidslivet har også et ansvar for å vise frem interessante yrker for både menn og kvinner.

NTNU, som har hatt flest studier med tilleggspoeng for kvinner, sier at slike tilleggspoeng er viktig, men ikke alene nok til å oppnå bedre kjønnsbalanse. De incentivene som mitt departement rår over, er derfor neppe tilstrekkelige. Det må føres en politikk på flere områder. Denne regjeringen legger stor vekt på en helhetlig likestillingspolitikk. Vi har derfor lagt frem en likestillingsmelding der skjev kjønnsfordeling i yrkes- og utdanningslivet er ett av flere områder som regjeringen skal følge opp.

Trond Giske (A) [12:27:17]: I likestillingsmeldingen kan man fort lese at regjeringen går langt i nærmest å av-vise kjønns-poeng som et tiltak for bedre kjønnsbalanse, og i komiteen sier flertallet, medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, at Arbeiderpartiet vil ty til «lover, tvang og sanksjoner for å gjennomføre endringer i samfunnet». Høyre og Fremskrittspartiet mener «endringer av holdninger best mulig skjer gjennom debatt, tilrettelegging og ulike insentivordninger». Nå ser vi at dette ikke virker, at kjønnsbalansen er like skjev – og på enkelte studier skjevere enn noensinne. Dette har en kostnad i form av at vi ikke bruker talentet i hele befolkningen, det har en kostnad ved at vi rett og slett ikke kommer til å dekke kapasiteten. Hvis vi skal dekke kapasiteten innenfor helse og omsorg bare med jenter, kommer vi ikke til å ha nok folk. Hvis vi skal dekke kapasiteten i teknologifagene bare med gutter, kommer vi ikke til å ha nok folk. Og det går ut over kvaliteten. Vi vet at det er viktig f.eks. å ha menn i barnehage og i barneskole, og vi er i ferd med å få en fullstendig kvinnedominans. Hva vil statsråden gjøre for å endre utviklingen? Venter han på bestilling fra Stortinget, eller vil han ta noen egne initiativ?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:28:23]: For det første har jeg sagt at jeg synes dagens regelverk i utgangspunktet er godt, og det betyr at det er universiteter og høyskoler selv som melder inn om de ønsker å bruke kjønns-poeng. Det har de fått anledning til, og jeg har ingen planer om å endre på den praksisen, så sant det ikke er noe som er helt urimelig som skulle tilsi at de ikke skulle få anledning til det.

Det andre er at det er ikke det at man ikke er opptatt av problemstillingen «likestilling». Spørsmålet er: Fungerer kjønns-poeng? Det kan fungere i noen tilfeller: hvis det er slik at veldig mange av det underrepresenterte kjønn søker, men ikke har karakterer som er gode nok til å komme inn,

f.eks. Men hvis en tar f.eks. veterinærstudiet, som jeg nevnte, hvor menn har fått to tilleggspoeng siden 2004, ser vi at det kom et hopp opp, men så er det i dag tilbake omtrent på det nivået det var i 2004. Hvorfor? Jo, fordi det er så få menn som søker i utgangspunktet, at disse kjønnspongene ikke hjelper. Da må man med andre ord gjøre noe med hvor mange som søker, ikke bare med at de som søker, får ekstra tilleggspoeng.

Trond Giske (A) [12:29:27]: Men dette er jo en glimrende analyse. Da må man gjøre noe med grunnen til at så få søker. Og da er spørsmålet: Hva gjør statsråden med det? Det er helt greit at der det er åpne studier, er det det frie valget som i stor grad styrer, men vi har altså nå lærerutdanninger hvor det bare er jenter igjen, det er klasser som er helt guttefrie. Ja, det er det frie valget, ja, det er åpne studier, men vi er nødt til å gjøre noe med det. Dette begynner jo langt ned i grunnskolen, forsterker seg gjennom videregående og slår ut i full blomst i høyere utdanning. Vi ser at guttene faller fra mer, de velger veldig kjønnsforskjellig, og vi mister masse talent i yrker hvor vi trenger begge kjønn aktivt med.

Jeg leser statsrådets kommentarartikler i Morgenbladet med stor interesse. Han skriver godt, ikke bestandig med kommaene på rett plass, men veldig interessant. Men statsråden er ikke kommentator til virkeligheten. Han er politiker og må selv – både når Stortinget bestiller det, og gjerne på eget initiativ det året som står igjen – iverksette tiltak som bedrer likestillingen i samfunnet. Regjeringen er passiv, men denne statsråden er også veldig passiv.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:30:32]: Det som ble tydelig etter likestillingsmeldingen, var at opposisjonen og Arbeiderpartiet har lagt veldig mange av eggene sine – om ikke alle – i én kurv, og den kurven heter «kjønnsponeng». Så er problemet, når man blir konfrontert med at kjønnsponeng ikke nødvendigvis vil løse den grunnleggende problemstillingen, at man tyr til angrep istedenfor å forklare hva man selv ønsker å gjøre med det.

La meg si to ting om det. For det første er det vanskelig å lovregulere holdninger, dvs. at det er ikke noen «quick fix» eller noe raskt vedtak man kan gjøre for å endre det som for hver enkelt kvinne eller mann, gutt eller jente er holdninger som gjør at de bestemmer seg for bestemte utdanningsvalg. Det vi kan gjøre, er, punkt nr. 2, å stimulere til f.eks. – som vi også støtter – prosjekter med jenter og teknologi, som er ett eksempel. Jeg har vært opptatt av også å fremme og synliggjøre menn både i barnehagen og i skolen. Så tror jeg også for øvrig at en ny masterutdanning for lærere, som kommer fra 2017, også kan bidra til å gjøre yrket attraktivt for flere.

Spørsmål 13

Fra representanten Ingrid Heggø til fiskeriministeren:
«Under handsaminga av sjømatindustrimeldinga vedtok Stortinget at regjeringa skulle setta ned ein pliktkommisjon som skulle gjennomgå dei tre leveringspliktene ut frå deira intensjon, og kome attende til Stortinget hausten 2016 med ei tilråding basert på kommisjonen sitt framlegg. I Prop. 1 S frå Nærings- og fiskeridepartementet framgår det at regjeringa vil orientere Stortinget om saka i revidert nasjonalbudsjett. Dette er ikkje i tråd med stortingsvedtaket.

Kan statsråden stadfesta at Stortinget får kommisjonen si tilråding til handsaming i tråd med stortingsvedtaket?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake. Dermed er sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [12:31:45]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.32.